

Univerzita Karlova v Praze

Katolická teologická fakulta

Katedra fundamentální a dogmatické teologie

Rudolf Eisenhammer

**Křestní obřady
Syrské ortodoxní církve
z Antiochie**

Bakalářská práce

Vedoucí bakalářské práce: doc. ThDr. Václav Ventura ThD.

Praha 2008

Děkuji panu docentovi Thdr. Václavu Venturovi ThD, vedoucímu této bakalářské práce za pomoc a podporu při výběru a zpracování tématu této práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem Bakalářskou práci vypracoval samostatně a v seznamu pramenů jsem uvedl veškeré informační zdroje, které jsem použil.

V Praze, dne 2. 5. 2008

Rudolf Eisenhammer

Obsah:

1 Úvod.....	5
1.1 Předmluva.....	5
1.2 Předmět práce.....	5
1.3 Účel práce.....	5
2 Křest v západosyrské liturgické tradici.....	7
2.1 Vážnost křtu.....	7
2.2 Bohoslužebné knihy s syrské církvi.....	7
2.3 Text křestních obřadů a jeho původ.....	8
2.4 Udělovatel křtu.....	8
2.5 Doba křtu.....	8
2.6 Materie křtu.....	9
2.7 Místo křtu.....	9
2.7.1 Kde lze křtít.....	9
2.7.2 Popis chrámu.....	9
2.8 Kmotr.....	10
2.9 Oleje.....	10
2.10 Křest dospělých.....	10
2.11 Křest'anské jméno.....	11
3 Dějiny a přítomnost.....	12
3.1 Aramejci.....	12
3.2 Ranná christianizace.....	13
3.2.1 Aramejci-přímí učedníci Krista.....	13
3.2.2 Antiochia-Město Boží.....	13
3.2.3 Joladath Aloho.....	14
3.3 Církve aramejské tradice.....	15
3.3.1 Rozdělení aramejského křest'anství.....	15
3.3.2 Maronité.....	15
3.3.3 Asyřané a Chaldejci.....	16
3.3.4 Syřané.....	17
3.3.4.1 Národní identita.....	17
3.3.4.2 Antiošský patriarchát.....	18
3.3.4.3 Monofyzituzmus.....	18
3.3.4.4. Formování samostatné církve.....	19
3.3.4.4.1 Patriarcha mor Severios.....	19
3.3.4.4.2 Mor Yaqub Burd'ono.....	20
3.3.4.5 Syrští spisovatelé.....	20
3.3.4.6 Mnišství.....	20
3.3.4.7 Pod vládou muslimů.....	21
3.3.4.8 Syrská katolická církev.....	21

3.3.4.9	Vznik Východního mafrianátu-Malankerské ortodoxní a Malenkarské katolické církve.....	22
3.3.4.10	Diaspora.....	23
3.3.4.10.1	Rozkvět v Evropě.....	23
3.3.4.10.2	Mor Julius Ješuh Čiček.....	23
3.3.4.10.3	Očekávání.....	24
3.3.4.11	Současný stav západosyrského křesťanství.....	24
3.3.4.11.1	Rozložení církevní správy Syrské ortodoxní církve z Antiochie ve světě.....	24
3.3.4.11.2	Počty křesťanů tradice syrského ortodoxního původu.....	25
3.4	Genocida.....	25
3.4.1	Genocida - nový fenomén.....	25
3.4.2	Počátek byl na Libanonu.....	26
3.4.3	Genocida roku 1895.....	26
3.4.4	Důsledky 1. svět. války.....	26
3.4.5	Nepřetržité trvání genocidy.....	28
4	Srovnání syrského, byzantského a římského křestního ritu.....	29
4.1	Výchozí texty.....	29
4.2	Srovnání.....	29
4.2.1	Úvod bohoslužby.....	29
4.2.2	Přípravná část bohoslužby.....	30
4.2.3	Křest.....	30
4.2.4	Obřady po křtu.....	31
4.2	Rozdíly.....	32
5	Překlad německého oficiálního textu křestních obřadů Syrské ortodoxní církve z Antiochie do češtiny.....	33
6	Přehled použitých symbolů a zkratk.....	71
7	Přehled některých pojmů.....	72
8	Seznam použité literatury a zdrojů.....	73
8.1	Primární zdroje.....	73
8.2	Sekundární zdroje.....	73
8.3	Internetové zdroje.....	73
9	Seznam obrazových příloh.....	74
10	Obrazové přílohy.....	75

1 Úvod

1. 1 Předmluva

„Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtíte je ve jméno Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal.“¹

Takto náš zmrtvýchvstalý Pán promluvil ke svým učedníkům. Poslal je, aby všechny národy učili a křtili. Učedníci hlásali a svědčili ne sami od sebe, nýbrž ponoukáni, vedeni a posilováni Duchem svatým, který byl a je, abychom tak řekli, motorem církve. Sama výzva: „křtíte“, byla semenem zrození křestní liturgie.

Liturgie je činností Boží i činností lidskou. Tak i křestní liturgie při níž Bůh dává milost očistění a znovuzrození, a při níž se po celém světě zachovává Ježíšem Kristem ustanovené obmytí vodou spolu s trojiční formulí, je poznamenána mnoha prvky temporality a geografičnosti lidské kultury. Apoštolové se rozešli do různých zemí k různým národům. Vliv místní kultury a zajisté i osobnost každého apoštola byly příčinou nejrůznějších specifik vývoje ritu. Díky této inkulturaci dnes církve zdobí velké množství různého způsobu slavení jedněch a týchž svátostí. Veškerá jejich obdivuhodná nádhera, vznešenost a hloubka je však zajisté jen mlhavým odleskem liturgie nebeské.

Ne pouhou náhodou, ale řízením Božím jsem se setkal s křesťany, kteří náležejí k syrské liturgické tradici. Měl jsem možnost poznat jejich velice jasně křesťanskou vírou prostoupený život a statečnost, která je nejednou vede na cestu mučednictví. V Čechách se o této úctyhodné křesťanské tradici ví jen málo, a v Českém jazyce se nevyskytuje žádná literatura na toto téma. V posledních sto letech položilo pro víru v Krista život statisíce těchto křesťanů, a proto považuji za užitečné trochu proniknout do způsobu jakým prožívají křesťanství tito lidé, kteří pro ně neváhají položit život. Tato práce je určitým zrnkem do mozaiky, jíž by bylo vhodné sestavit, pro malé vyobrazení těžkého a statečného vyznávání Krista, jak ho musejí prožívat Syrští křesťané.

1. 2 Předmět práce

Tato práce se zabývá obřadem křtu, jak je konán v západní syrské tradici. Jejím ústředním bodem je překlad samotných textů křestních obřadů Syrské ortodoxní církve z Antiochie, seznámení s dějinami, přítomností a náboženským životem Aramejců a Syroaramejců zvláště a srovnání s církevní, liturgickou tradicí byzantské a římské církve.

1. 3 Účel práce

Smyslem této práce by mělo být seznámení česky čtoucího čtenáře s existencí v českém prostředí prakticky neznámé křesťanské tradice tak, aby mohl být jeho duchovní život obohacen pro něj dosud neznámými prvky křesťanské spirituality, jež vyzařuje z tohoto textu křestních obřadů. Tedy jedním přínosem je obohacení čtenáře.

---

¹ Mt 28, 19-20.

Dále pak by mohla tímto způsobem proniknout do povědomí českého čtenáře existence aramejského národa, který je vesměs křesťanský. Právě díky tomu, že byl křesťanský, byl mnohokrát zneužit a následně odkopnut politickými představiteli evropských států, kteří byli také křesťané. Protože je křesťanský, je obětí neutuchajícího pronásledování, o němž tu ještě bude řeč. Jestliže o něm bude celosvětově, tedy i v Čechách, více známo, bude větší politický tlak na ochranu Aramejského národa a křesťanů na blízkém východě vůbec. Tak tedy druhým přínosem má být podpora zamezení pronásledování aramejských křesťanů.

2 Křest v západosyrské liturgické tradici

2. 1 Vážnost křtu

Ke všem liturgickým úkonům se v Syrské ortodoxní církvi přistupuje s bází a úctou jako k velikým tajemstvím, v nichž se střetá nízká lidská porušenost, slabost a hříšnost se strašlivou božskou svatostí, mocí a neposkvrněností. Křest jako svátost primární důležitosti bývá konán pečlivě, zbožně a připraveně. Věnuje se mu velká pozornost v životě církevního společenství, životě jednotlivce i v uspořádání liturgického prostoru. Velikost a vážnost této svátosti vyniká i z liturgických textů, které jsou v českém překladu obsaženy v této práci. V Syrské ortodoxní církvi určitě není velká snaha představovat taková úctyhodná tajemství každému.² Proto ať si je čtenář při četbě textu těchto křestních obřadů vědom, že se před ním otevírají pečlivě střežená a obávaná tajemství, jimiž Bůh vstupuje do porušeného života našeho lidství a činí ho svatým a nesmrtelným.

2. 2 Bohoslužebné knihy v syrské církvi

V Syrské ortodoxní církvi z Antiochie se bohoslužebné knihy těší veliké vážnosti a je jim projevována příkladná úcta. Pochopitelně nejvyšší úcta se projevuje evangeliáři, jež je uchovávan na jakémsi trůně, přenosném nebo pojízdném podstavci zvaném Golgota, který stojí uprostřed královské brány, což je hlavní vchod do svatyně. Je jedním z nejčastěji uctívaných předmětů v každém kostele. Věřící k němu přicházejí a dotýkají se ho čelem a líbají ho. Ostatním knihám se věnuje menší, přesto však značná pozornost. Bývají uchovávány a ctěny asi tak jako ostatky svatých.³

Tato úcta je asi také důvodem, že se na těchto knihách nešetří ani penězi, ani časem, ani prací a pečlivostí. Často bývají užívány rukopisy, z nichž některé jsou staré i několik století. Opisování liturgických knih se věnují ti nejvzdělanější a nejzbožnější, neboť je nutno dbát na přesnost, čitelnost, přehlednost a také na to, že jde o činnost, která se dá považovat za bohoslužbu. Proslulým opisovačem a kaligrafem je khuri (chórový biskup) mor Aziz Gu'nel, který je autorem nyní velmi rozšířeného umělecky zpracovaného textu modlitby „Abun d-bašmajo“ tj. Otče náš.⁴ V Evropě byl nejplodnějším a velmi zkušeným opisovačem arcibiskup mor Julius Ješuh Čiček. K tomu lze snad jen ještě dodat, že synoda Syrské ortodoxní církve z Antiochie konaná v listopadu 1930 v Mosulu rozhodla, že se mají bohoslužebné texty sjednotit a vydat tiskem. Bylo to však ještě na dlouhá desetiletí marné volání. Vetší rozšíření tištěných knih pro bohoslužbu nastalo až po příchodu Syřanů do Evropy a Ameriky. Nebylo to kvůli nějaké módě nebo napodobování evropských poměrů, ale proto že během několika let nebo i měsíců bylo založeno velké množství nových kostelů. Náhlá potřeba si tedy vynutila i vydávání bohoslužebných knih tiskem. Celý tento fenomén byl usnadněn tím, že arcibiskup Mor Julius již předtím založil pro vydávání syroaramejských knih nakladatelství Bar Hebraeus v Nizozemí.

² „Nedávejte psům, co je svaté. Neházejte perly před svině, nebo je nohama rozšlapou, otočí se a roztrhají vás.“ Mt 7,6.

³ V syrském ortodoxním chrámě sv. Marka v Jeruzalémě se ve zdi chrámové lodi nacházejí dva stejné výklenky opatřené mříží a ozdobené. V jednom se uchovávají ostatky svatých a v druhém posvátné bohoslužebné knihy. Jinde se často bohoslužebné knihy ukládají na postranní oltáře zvané kenfo.

⁴ HEINZ Andreas: Syrer, Glane/Loser: Bar Hebraeus, 1997, 17.

Zcela jiná situace je v Syrské katolické církvi, kde je užívání tištěných knih pro bohoslužbu pravidlem.

Základní bohoslužebné knihy jsou v zásadě tyto: Kthobo Dkhurobo (misál), K'thobo d'tešmešto obsahuje ostatní texty pro mši. Většinou ty, které recitují jáhni. Penqitho obsahuje liturgii hodin pro neděle, svátky a půst. Šešimo obsahuje liturgii hodin pro všední dny. Evangelion je evangeliář a Egroto Dašliše lekcionář s neevangelními čteními. Vzhledem k velkému množství rukopisů užívaných v Syrské ortodoxní církvi, je však téměř zbytečné uvažovat nad tím, co přesně v které knize je a co už má být v té další.

2. 3 Text křestních obřadů a jeho původ

V současnosti nelze říci, že by byl užíván zcela jednotný text křestních obřadů, neboť se mnohde užívají různé rukopisy, v nichž pochopitelně o různé odchylky není nouze. Pramen, který jsem použil, čerpá především z podoby textu sestaveného a zveřejněného patriarchou Moran mor Ignaciem Efrémem I. Barsaumou⁵ v roce 1950. Sám patriarcha Efrém v předmluvě svého vydání, jak cituje v předmluvě k vydání německého překladu mor Julius Ješuh Čiček, vyjmenoval tyto autory, kteří jsou původci pramenů jeho textu: „sv. Klement Římský (z. 101), sv. Severios, patriarcha antiošský (z. 538), sv. Jakub z Edesy (z. 708), mor Ivan, metropolita z Dary (z. 860), mor Mojžíš Bar Kepho, biskup z Bet Ramman (z. 903), mor Dionysius Jakub Bar Salibi, metropolita z Amidu (z. 1171) a mor Řehoř Bar Hebraeus (z. 1286)“.⁶

Oficiální překlady do evropských jazyků, které mohou být používány při bohoslužbách, jsou dva. Překlad anglický a text německý vydaný roku 1997 v Nizozemí nakladatelstvím Bar Hebraeus, schválený arcibiskupem mor Juliem Ješuhem Čičekem, který je podkladem tohoto českého překladu. Dále existuje překlad francouzský a holandský. Ty však nejsou oficiálně schváleny a pokud jsou používány, děje se tak jen díky přimhouřeným očím církevních autorit. Konečně ani tyto dva schválené překlady nejsou často používány.

2. 4 Udělovatel křtu

Obvykle křtí biskup nebo kněz. Křtí-li jáhen nebo laik, je to vždy jen z nouze. Já osobně jsem slyšel jen o jednom případě, kdy byl biskupem normálně vyslán jáhen, aby křtil. Bylo to v šedesátých letech dvacátého století, kdy byl v Turecku do míst okolo hranice s Irákem vyslán pozdější mor Julius Ješuh Čiček, tehdy ještě jáhen, aby křtil ty, k nimž od roku 1915 žádný kněz z důvodu nepřátelského okolí nepronikl. Pochopitelně že nemazal křížem, tj. nebiřmoval. Podobně, je-li někdo nouzově pokřtěn, kněz pak doplní některé obřady, které nebyly vykonány. Křtící se musí před křtem postit, jen v případě nouze smí křtít, i když před tím jedl. Kněz by neměl křtít své vlastní děti.

2. 5 Doba křtu

Doba křtu je také stanovena. Křtít se má po ranní liturgii. Jedině v případě nouze se smí křtít v jinou dobu. Bohoslužba se konává každý den ráno, v poledne a

⁵ Patriarcha Syrské ortodoxní církve z Antiochie v letech 1933-1957.

⁶ CICEK Julius: Einleitung, in: Das Sakrament der Heiligen Taufe, Holland: b.n., 1997, 1.

večer. V pátek a neděli nebo ve svátek se říká, že se jde k oltáři. To znamená, že biskup nebo kněz s přísluhujícími vstoupí do svatyně, a jak my říkáme slouží mši. V některých kostelích bývá eucharistická liturgie i ve středu. Ostatní bohoslužby mají charakter liturgie hodin. Křtí se nejčastěji po páteční a nedělní ranní liturgii.

2. 6 Materie křtu

Materie křtu, tedy voda, bývá svěcena pro každý křest zvlášť, protože se využívá celá vzhledem k tomu, že se křtí ponořením. V latinské církvi se nejčastěji křtí litím a použitá voda se vylévá mimo zásobu křestní vody. V syrské církvi se stejná voda někdy používá, jestliže se křtí více dětí ze stejné rodiny a nebo jestliže se křtí děti stejného pohlaví. Jinak se voda vylévá a svěť se pro každého křtěnce nová. Důvodem pro to je, že ti kdo jsou pokřtěni ve stejné vodě, vcházejí v duchovní příbuzenství, které má dokonce větší váhu než příbuzenství pokrevní. V praxi by to mohlo mít za následek, že dva křtěnci pokřtěni v téže vodě by z důvodu duchovního příbuzenství nemohli později vstoupit v manželství. Ke křtu se použije voda studená a teplá. Kněz je smísí, aby teplota byla akorát. Maminky pak většinou ještě loktem kontrolují, jestli se to knězi správně podařilo. Křestní voda bývá ve starých kostelích na východě přinášena v kanistrech a kbelících, nalita do křtitelnice, pak kbelíkem vybrána a zase odnesena. V nových kostelích v Evropě se voda také takto přinese a nalije do křtitelnice. Pak se už ale nevybírání, protože nové křtitelnice, bývají vybaveny stejnou zátkou jako umyvadla, která se vytáhne a voda odteče potrubím do zahrady vedle kostela, kde se vsákne.

2. 7 Místo křtu

2. 7. 1 Kde lze křtít

Místo křtu je kostel nebo křestní kaple při kostele. V případě nouze je možno křtít v domech věřících nebo kdekoli jinde za předpokladu, že pro to mohou být připraveny podmínky. Je potřeba připravit dostatečnou nádobu pro křest ponořením. Jestliže ani to není možné především z důvodu spěchu v nebezpečí smrti, může se křtít litím. Voda se křtěnci lije na čelo a jde li to i na jiné části těla. Pokud nelze lít křtěnci vodu na čelo, stačí ji lít na jinou část těla.

2. 7. 2 Popis chrámu

Západosyrský kostel obvykle nestojí osamoceně uprostřed náměstí, jak jsme zvyklí v Evropě. Většinou se z ulice vchází bytelnou železnou branou do jakéhosi nádvoří, po jehož obvodě stojí kostel, škola, společenský sál a fara. Po stranách při vchodu do kostela bývají dva pultíky na knihy, pro případ že by se bohoslužba konala venku. Ranní bohoslužba na chladném a svěžím nádvoří může být přece jen příjemnější než uvnitř kostela, jehož zdi přes noc vychladli z 50 na stále ještě nesnesitelných 40 stupňů Celsia. Před vchodem do kostela také bývá jakési podloubí. Kostel bývá rozdělen na dvě části. Zadní nebo pravá část kostela je vyhrazena ženám a přední nebo levá část kostela bývá vyhrazena mužům. Každá část mívá svůj vchod. Mezi mužskou a ženskou

částí kostela je obvykle mřížka. V přední části chrámové lodi bývá stupeň zvaný bema nebo kostroma vyhrazený zpěvákům, na němž stojí dva pultíky na knihy, každý po jedné straně. Říká se jim gu'd a symbolizují andělské kůry stojící před Božím trůnem. Vepředu uprostřed je královská brána-vchod do svatyně. Prochází tudy jedině biskup nebo kněz při bohoslužbě. Před touto bránou bývá mobilní podstavec na evangeliář zvaný Golgota. Jižně od královské brány bývá vchod do diakonikonu a severně do martirionu. Svatyně, diakonikon a martirion bývají propojeny, nebo tvoří jeden prostor. Všechny tři zmíněné vchody jsou vybaveny oponou a někdy i dveřmi. Ve svatyni stojí samotný oltář (thronos), který bývá obvykle kamenný a opatřený baldachýnem. Oltář by se měl nechat obejít i zezadu. Před oltářem je nejméně jeden stupeň. Na tento stupeň sní vstoupit jedině biskup nebo kněz. Z toho důvodu, pokud je oltář ve formě výklenku, bývají po stranách okénka, jimiž podjáhní zapalují na oltáři svíce. Na oltáři musí být pod plátny položena tablitha (dřevěná deska posvěcená od biskupa) nebo evangeliář. V diakonikonu a martirionu bývají jakési postraní oltáře (kenfo), které však slouží jen k odkládání bohoslužebných předmětů a rouch. Na stěnách diakonikonu bývají věšáky na bohoslužebná roucha jáhnů. V některých kostelích stojí uprostřed lodi nebo blíže ke svatyni ambon řečený bim, který však už dnes nebývá používán. Někdy je při severní zdi svatyně, nebo na jiném místě, trůn patriarchy a trůn biskupa. Trůn patriarchy mívá baldachýn. Baptisterium může být kdekoli v kostele. V severním Iráku se někdy užívá jako baptisterium diakonikon. Baptisterium může mít podobu apsidy ať už v jižní nebo severní zdi kostela, což je časté v Evropě. Křtitelnice může také stát volně kdekoli v kostele. Nad křtitelnicí bývá někdy baldachýn. Křtitelnice bývá kamenná. Uvnitř je vždy umístěn dřevěný rovnoramenný kříž, který při naplnění křtitelnice vodou plave na hladině. Některé křtitelnice jsou vybaveny zátkou a potrubím pro odtok křestní vody. Křtitelnice bývají zakryty dřevěným nebo kovovým poklopem a textiliemi.

2. 8 Kmotr

Kmotr má být stejného pohlaví jako křtěnec, má být členem téže církve, před křtem se má postit, vyzpovídat a přijmout eucharistii.

2. 9 Oleje

Oleje se používají při křtu dva. Olej mesh'ho, tedy olej katechumenů, kterým se maže před křtem, je svěcen od biskupa. Murun tj. křížmo, tedy olej smísený s balzámem, který se užívá po křtu při přijetí Ducha svatého tj. biřmování, je svěcen patriarchou. Maže se jím nejen na čele, ale bývá pomazáno celé tělo. Bývá uchováván ve svatyni na oltáři (thronos) nebo ve zvláštním výklenku ve zdi. Také může být uchováván na postraním oltáři (kenfo) v diakonikonu a nebo u křtitelnice.

2. 10 Křest dospělých

Při křtu dospělých, a to zejména žen, bývá mezi kněze a křtěnce natažen závěs. Kněz vloží křtěnci ruku na hlavu a ten se sám ponořuje. V některých starých kostelích v Iráku je baptisterium na jižní straně svatyně (oltářního prostoru), jde v podstatě o diakonikon. Mezi svatyní a baptisteriem je malé okénko, kterým lze prostrčit ruku. Při

křtu dospělých jím prostrčí kněz ruku a vloží ji na hlavu křtěného. Mazání olejem a křížmem u dospělých dělá kněz jen na čele. Tělo je pomazáno tak, že olej katechumenů i křížmo se vlijí do křestní vody, a tak se nanesou na tělo křtěnce. Křížmo se stejně vlivá do křestní vody, řekněme, že se ho tam vlije více. Je ještě ta možnost, že u dospělých mužů toto pomazání provede kněz nebo jáhni. U dospělých žen jsou k tomu určeny zvláštním posvěcením, jež má charakter svátostiny nebo liturgické služby některé ženy. Obvykle to jsou ženy kněží.

2. 11 Křesťanské jméno

Na blízkém východě a v Turecku zejména není možno dávat křesťanská jména. Proto většina křesťanů má jedno jméno křesťanské, kterým ho oslovuje jeho okolí, a druhé jméno, které je v dokumentech a jímž se na něj obrazejí úřady. Mám tedy přátele, které oslovují Šimun nebo Gabriel, ale v dokladech mají napsáno Ayhan nebo Demir. Případy, že by bylo při křtu použito nekřesťanské jméno, jsou vyjimečné.

3 Dějiny

3. 1 Aramejci

Aramejský národ vystoupil do popředí světového dění během prvního tisíciletí před Kristem. Jejich politická moc byla sice většinou poněkud nejistá, ale jejich vliv na východní středomoří byl dlouhodobě velmi významný. Jejich jazyk expandoval především jako úřední jazyk v Asyrské a Perské říši. Stal se univerzálním diplomatickým jazykem té doby. Rovněž se rozšířil v různých dialektech jako lidový jazyk pro cizí národy. Mluvili jím ve své době Izraelité i nebatejští Arabové. Mluvil jím i náš Pán Ježíš Kristus, jako svou mateřtinou. Dnešní Aramejci se pyšně považují za potomky těch, kdo odvěkli Izraelity do zajetí. Teprve v říši Alexandra Makedonského byla aramejšťina podřízena novému oficiálnímu státnímu jazyku řečtině. Aramejšťina zůstala lidovým jazykem východního středomoří i po arabském vpádu a mizela jen velmi pozvolně. Aramejské dialekty se dělí na východní a západní. Východní dialekty jsou rozšířeny v Iráku a Íránu, západní dialekty pak v Sýrii, Turecku, Libanonu, Izraeli a okupovaných palestinských územích. Existuje mnoho forem písma. Základem forem písma pro východní dialekty je estrangelo a základní formou pro západní dialekty je serto. Západní Aramejci znají i estrangelo, které používají pro slavnostní nápisy a nadpisy, přestože kromě učených mnichů a některých učitelů ho jen málokdo z nich umí číst. V současné době se skutečně jako mateřského jazyka používá dvanáct různých dialektů. Reálně se aramejsky mluví v několika málo vesnicích na severu Iráku, jihu Turecka, v syrské vsi Málula (Maaloula) a v takzvaném Íránském Azerbajdžánu. Jinak je aramejšťina spíše jazykem liturgickým, i když i v liturgii se částečně používají jiné jazyky, a většina Aramejců se s ní seznamuje v chrámové škole a nikoli v rodině. Stará aramejšťina používaná v liturgii je natolik odlišná od dnes používaných dialektů, že je i pro rodilého Aramejce nesrozumitelná. Daleko používanější je dnes aramejšťina ve Švédsku, Nizozemí, Německu, USA, Brazílii a Argentině, kde žije početná aramejská emigrace, než na blízkém východě. Většina Aramejců na blízkém východě dnes mluví díky dlouhému a silnému tlaku dobyvatel arabsky. Opravdu nejpoužívanější je dnes dialekt řečený „turoyo“, který se používá v jihovýchodním Turecku a to zejména v oblasti známé jako Tur Abdin a dnes je nejrozšířenější v Evropě díky početné emigraci, jež odtud pochází. Arabštinu a kurdštinu přijalo za svou mnoho Aramejců, díky vlivu jejich sousedství, v některých obdobích díky určité módní vlně a mnohdy proto, aby se prostě udrželi naživu. Zejména v Iráku se již v patnáctém století rozšířilo používání arabského písma pro aramejské texty a během osmnáctého a devatenáctého století ve městech aramejský jazyk vymizel úplně. Dnes pro většinu Aramejců je jejich národní identita velice problematická, neboť jediné, co je ještě odlišuje od jejich arabizovaných nebo někdy i arabských sousedů, je jen křesťanská víra a na ní navázané kulturní zvyky. Tato nejistota národní identity je podpořena také tím, že patří k různým církvím. Lze tedy říci, že se mnozí cítí být Syřany, Chaldejci, Asyřany nebo Maronity, ale nikoli Aramejci. Nejlépe toto hledání národní identity dosvědčují četné debaty a dokonce i internetové hlasování o tom, zda by se jejich národ měl jmenovat Aramejci, Syřané, Asyřané, Chaldejci nebo ještě nějak jinak

Aramejské geografické rozdělení jejich území je toto: Severozápadní Sýrie a nynější turecká Hatay se jmenuje Aram nebo Aram Suria, jihovýchodní Turecko a severní Irák se jmenuje Aram Naharaim nebo Beth Aramaya. Část Sýrie mezi dvěma již zmíněnými oblastmi je zvána Tadmor. Sýrie okolo Damašku se jmenuje Aram Damaskus a Libanon s Palestinou se jmenují Aram Soba. Jižní Irák bývá zván Babylonia. Menší oblasti také mají své výlučně aramejské názvy, ale tím se nelze v této práci zabývat.

3. 2 Ranná christianizace

3. 2. 1 Aramejci-přímí učedníci Krista

Aramejci náleží mezi první křesťanské národy. Po seslání Ducha svatého víme, že byli při kázání apoštolů „Partové, Médové a Elamité, obyvatelé Mezopotámie“⁷ a další. Ti z nich, kteří uvěřili, zajisté rychle roznesli zvěst o Ježíšovi do své domoviny. Nejen to, Aramejci jsou dokonce přesvědčeni, že byli Ježíšovými učedníky už za jeho života. Stručně převyprávím legendu, na jejímž základě se Aramejský národ považuje za bezprostřední učedníky Páně.

Za časů Pána našeho Ježíše Krista žil v městě Edese král, jenž se jmenoval Abdgar. Tento moudrý a spravedlivý král byl malomocný. Toužil po uzdravení, ale žádný z mnoha lékařů, které k sobě povolal, mu nepomohl. Doslechl se, že v daleké zemi, je nějaký mocný prorok Ježíš, který uzdravuje nemocné a koná podivuhodné činy. Poslal tedy poselstvo s dopisem k Ježíšovi. Prosil ho, aby k němu přišel a uzdravil ho. Ježíš však Abdgarovi odepsal, že za ním nemůže přijít on sám, ale že k němu posílá svého učedníka Adaje. Adaj přišel k Abdgarovi a uzdravil ho. Abdgar napsal Ježíšovi dopis, v němž mu poděkoval. Přál si Ježíše vidět, to však nebylo možné, a proto poslal s dopisem i malíře, který měl namalovat Ježíšův obraz a přinést mu jej. Ať se malíř sebevíc snažil, obraz se mu nemohl podařit. Ježíš tedy vzal kus plátna, přiložil si ho k obličejí a otiskl na něj svou tvář. Tento obraz Ježíšův, je Edesský mandilion, který pak byl v Edese dlouho uchováván, stejně jako Ježíšovy dopisy Abdgarovi. Král Abdgar uvěřil a později byl pokřtěn stejně jako celá jeho říše. Pak odešel Adaj kázat do Amidu (Diarbakir) a pak na východ do údolí Tigridu a do Bazebedi. Nakonec kázal se svým přítelem Marim v Hidiab (Arbil). Později všechna tato území prošel také apoštol Tomáš, když putoval do Indie.⁸

Král Abdgar žil ve druhém století. Nebyl tedy současným Ježíše Krista. Jisté však je, že Edesa byla velice brzo christianizována, jako vůbec většina Aramu. Za svého apoštola považují Aramejci svatého Tomáše.

3. 2. 2 Antiochia – Město Boží

Antiochia řečená město Boží má v ranných dobách křesťanství a christianizace Aramejců ústřední místo. Ve skutcích apoštolů čteme o prvních učednících Páně v tomto tehdy obrovském městě. Čteme, jak v Antiochii se ponejprv začalo učedníkům říkat křesťané.⁹ Sám svatý Petr, kníže apoštolů se zde na čas usídlil. Antiochia sehrála ústřední roli v christianizaci pohanských národů. Byla neobyčejně plodným misijním centrem. Odtud vykročili misionáři na východ i na západ. Směrem na východ, což nás v této práci primárně zajímá, bylo do 8. století založeno okolo osmi set biskupství. Misionáři záhy dorazili nejen do Mezopotámie a Persie, ale i do Indie a v devátém století až do Číny. V Číně se dochovala stéla asi z desátého století, na níž je vytesáno Vyznání víry aramejsky a čínsky. Dílo aramejských misionářů je nanejvýš úctyhodné, přestože díky krvavým pronásledováním v oblastech, kam přišli, dnes křesťanů nežije mnoho. K takovému misijnímu úspěchu lze snad jen dodat, že Duch Páně byl s nimi. K tomu pak, že dnes z této misijní činnosti nezůstal téměř

⁷ Sk 2, 8.

⁸ HEINZ Andreas: Syrer, Glane/Loser: Bar-Hebraeus-Verlag, 1997, 18.

⁹ „(...)a právě v Antiochii byli učedníci poprvé nazváni křesťany.“ Sk 11, 26.

kámen na kameni, lze ještě dodat, že tito křesťané - učedníci těchto misionářů vyprali svá roucha doběla v Beránkově krvi, nyní jsou již před trůnem Božím a sám Bůh jim setře každou slzu s očí.¹⁰

3. 2. 3 Joladath Aloho

Dále bych se s ohledem na rannou christianizaci Aramu chtěl ještě zmínit o Joladath Aloho v Hahu v Tur Abdidu na jihu Turecka. Joladath Aloho tedy kostel Panny Marie stojící v malinké vsi Hah severně od města Mydiat v správní oblasti Diarbakir na jihu Turecka. Aramejší křesťané mají k této svatyni vřelý vztah a je pro ně nejstarším křesťanským symbolem aramejského národa. Několik křesťanských rodin v této oblasti ještě přežívá v pár poloopuštěných vesnicích. Většina zdejších křesťanů odtud uprchla v osmdesátých letech dvacátého století do Evropy. Já sám jsem tento kostel navštívil a mnoho nechybělo k tomu, aby tato pouť byla, příčiněním muslimů ze vsi Sirt, mojí poslední poutí. Pověst kterou jsem tam vyslechl vypráví toto: „Z východu přišlo dvanáct mudrců, aby se poklonili právě narozenému Mesiáši. Do Betléma však dorazili jen tři. Poklonili se Ježíškovi, obdarovali ho.¹¹ Panna Maria jim darovala závoj. Na zpáteční cestě se zase všech dvanáct mudrců dalo dohromady a vracely se společně. Došli jednoho večera na místo, kde dnes stojí kostel Joladath Aloho, a připravovali se k přenocování. Domluvili se, že si prohlédnou závoj, který jim darovala Panna Maria. Začali ho tedy prohlížet u ohně, který si rozdělali. Jak ho tak u ohně podával jeden druhému, stalo se, že jim spadl do ohně a shořel. Rozhodli se tedy, že na tom místě postaví svatyni. Každý z mudrců nechal vystavět jednu řadu kvádrů. Těchto dvanáct řad kvádrů je tu dodnes vidět. Když se pak obyvatelé tohoto kraje stali křesťany, změnili tuto svatyni na kostel. Později byla k oněm dvanácti řadám přistavěna nástavba s klenbou.“ V nedaleké větší vesnici Beth Kustan nyní přejmenované od Turků na Alagoz, stojí kostel mor Elio (svatého Eliáše) a nápis nad vchodem do chrámového nádvoří hlásá, že byl založen roku 343.

Na každém kroku se tedy lze setkat s přesvědčením Aramejců, že jejich předkové se stali křesťany už za časů Ježíšových. S jistotou může být všeobecně konstatováno, že buď jak buď, se stali křesťany velmi brzy.

---

¹⁰ „Potom jsem viděl, hle, tak veliký zástup, že by ho nikdo nedokázal sečíst, ze všech ras, kmenů, národů a jazyků, jak stojí před trůnem a před tváří Beránkovou, oblečení v bílé roucha, palmové ratolesti v rukou. .... To jsou ti, kteří přišli z velikého soužení a vyprali svá roucha v krvi Beránkově. Proto jsou před trůnem Božím a slouží mu v jeho chrámě dnem i nocí; a ten, který sedí na trůnu, bude jim záštitou. Již nebudou hladovět ani žíznit, ani jiný žár jim neublíží, neboť Beránek, který je před trůnem je bude pást a povede je k pramenům vod života. A Bůh jim setře každou slzu s očí.“ Zj 7, 9; 14-17.

¹¹ „Když se narodil Ježíš v judském Betlémě za dnů krále Heroda, hle, mudrci od východu se objevili v Jeruzalémě a ptali se: „Kde je ten právě narozený král Židů? Viděli jsme na východě jeho hvězdu a přišli jsme se mu poklonit.“ (...) Vešli do domu a uviděli dítě s Marií, jeho matkou; padli na zem, klaněli se mu a obětovali mu přinesené dary – zlato, kadidlo a myrhu. Potom, na pokyn ve snu, aby se nevraceli k Herodovi, jinudy odcestovali do své země.“ Mt 2, 1-2; 11-12.

3. 3 Církev aramejské tradice

3. 3.1 Rozdělení aramejského křesťanství

Dnes jsou aramejští křesťané rozděleni do mnoha církví. Je to důsledkem dlouhého vývoje. Vlivy, které v tomto vývoji měli velkou roli, jsou politické a věroučné. Aramejci vždy žili mezi mlýnskými kameny, které jimi zmítali nejrůznějším způsobem. Jejich postoje ve věroučných sporech pak byly často ovlivňovány nikoli náboženským ale politickým odporem k jejich nositelům. Mnoho herezí Aramejci uvítali a hájili jenom proto, aby se neshodli se svými politickými odpůrci. Tento vliv mocných politických sousedů či podmanitelů, ať už to byli Byzantinci, Peršané, Arabové, franští křižáci, Turci nebo Angličané, neustále prohluboval toto rozdělení, z něhož vyrostlo mnoho církví.

O těchto církvích vzešlých z aramejské, nebo chcete-li syroaramejské či syrské tradice pojednám, neboť v češtině k tomuto neexistuje téměř žádná literatura, a tak u českého čtenáře lze očekávat jen malé povědomí o tomto tématu:

3. 3. 2 Maronité

Maronitská katolická církev. Je to velmi početná a významná orientální církev čítající asi jeden a tři čtvrtě milionu věřících. Na blízkém východě však žije asi jen tři čtvrtě milionu Maronitů. Především jsou v Libanonu, kde donedávna tvořili majoritu (700 000-750 000), dále pak v Sýrii asi 20 000, na Kypru 5000 a v malém počtu také v Egyptě.¹² Přestože nejsou nejpočetnější, tak jsou asi nejznámější blízkovýchodní církví. Základem jejich specifického vývoje bylo izolované prostředí libanonských horských vesnic. Toto specifikum se ještě prohloubilo po arabském vpádu a postupné islamizaci okolních přístupnějších oblastí. Svě jméno a původ odvozují od svatého Márona (z. 410), anachorety, který žil v Apamé u řeky Orontu v Sýrii. Jeho kult vytvořil specifické křesťanské společenství okolo jeho kláštera. V době christologických třenic po chalcedonském koncilu (451) již tvořili vykrystalizované společenství, které se nenechalo do těchto sporů zatáhnout. Maronité jsou pevně přesvědčeni o nepřetržité pravověrnosti své církve. Je známo, že během synody svolané antiošským syrským patriarchou roku 591, hájili učení chalcedonského koncilu. Byli-li zastánci monotheletismu nelze říci.¹³ Každopádně, když církev definitivně v této věci rozhodla roku 681, byli Maronité již dávno zcela izolováni od zbytku církve muslimským sevřením po dobytí Sýrie roku 636. Díky dogmatickým třenicím a vládě muslimů zůstal stolec antiošského patriarchy od roku 702 do roku 742 neobsazen, a to vedlo ke vzniku opravdu nezávislé Maronitské církve s vlastním patriarchou. Od té doby je tu nepřerušovaná tradice samostatné církve a nepřetržitá linie patriarchů. Libanonští patriarchové přijímají vždy jméno Butrus tedy Petr jakožto nástupci svatého Petra na stolci v Antiochii. Nynější patriarcha je Butrus Nasralah kardinál Sfeir, který byl zvolen roku 1986. Zásadní význam pro Maronity měli křížové výpravy. Když rytíři první křížové výpravy táhli při pobřeží pod Libanonským pohorím, Maronité sestupovali z Libanonu, vítali je a vedli směrem k Jeruzalému.¹⁴ S křížáky měli téměř vždy dobré vztahy. Nejdůležitější, co z této epochy vyplynulo je, že od té doby je Maronitská církev nepřetržitě ve styku s Římem a západní církví vůbec. Po křížových

¹² VALOGNES Jean-Pierre: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, France: Fayard, 1995, 368-369.

¹³ VALOGNES: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, 371.

¹⁴ GROUSSET René: *Histoire des Croisades*, sv. I, Paris: Perrin, 1939, 142.

výpravách pokračovala ještě intenzivněji likvidace křesťanů na blízkém východě. Není na místě zde vypočítávat nekonečná krveprolévání, která pokračují až dodnes. Nic na tomto nezlepšila ani nadvláda Turků. Naopak likvidace pokračovala rychleji. Po roce 1570 byli Maronité na Kypru téměř vyhubeni a dále pak přežívali už jen na Libanonu. Roku 1584 bylo v Římě založeno Maronitské kolegium. Díky kontaktům se západem měli a mají Maronité kulturní náskok před muslimy i ostatními východními křesťany ve školství, publikování knih a vůbec ve vzdělanosti. Zvláště je potřeba vyzdvihnout, že v Maronitské církvi byl vždy velice rozvinut řeholní život a že řehole mají velký vliv na školství a vzdělanost. V 19. a 20. století západní mocnosti v čele s Francií mnohokrát zasáhly do politického dění v Sýrii. Pro Maronity to mělo různé negativní i pozitivní následky. Vedlo to ke vzniku samostatného státu Libanon. Na počátku 20. století a zejména v roce 1939 nalezlo v Libanonu útočiště mnoho křesťanů, hlavně Arménů, kteří museli uprchnout ze své vlasti. V sedmdesátých a osmdesátých letech 20. století ve složité politické situaci dané agresí libanonských muslimů a Sýrie, problematickým sousedstvím s Izraelem a problémy s palestinskými uprchlíky zápasili Maronité o zachování svého konfesního státu, který je jednou z mála záruk jejich přežití. Tento boj o přežití ještě zdaleka nedobojovali. Dnes žije větší počet Maronitů v diaspoře nežli ve své vlasti.

3. 3. 3 Asyřané a Chaldejci

Svatá katolická apoštolská asyrská církev východu a Chaldejská katolická církev.

Evangelizace nejvýchodnějších částí Římské říše a Persie probíhala velmi rychle. Apoštol Tomáš na své cestě do Indie zde zanechal svého učedníka Adaje, který se stal roku 37 biskupem v Seleucii u řeky Tigridu. Třebaže se toto může zdát někomu legendární, jisté je že tato oblast na konci prvního století již byla christianizována a na přelomu 2. a 3. století zorganizována do diecézí. Přestože rozkol s Antiochií či zbytkem světové církve nebyl nikdy deklarován, již katolikos Dadišo I. na synodě roku 424 vyhlásil autonomii své církve.

Efezský koncil roku 431 zavrhl učení konstantinopolského patriarchy Nestoria, které zpochybňovalo skutečné vtělení tím, že popíralo vnitřní sjednocení božské a lidské přirozenosti v Kristu. Dle Nestoria Logos v člověku pouze přebývá.¹⁵ Nestoriovo učení přijali někteří v Sýrii, Mezopotámii, Palestině a hlavně v Persii. Důvody k tomu mohly být různé. Jisté však je, že svou úlohu v Byzantské říši sehrál odpor Aramejců vůči pro ně cizí státní moci, a v Persii státní podpora všeho, co by oddělilo perské křesťany od křesťanů v Byzanci. Těmto příznivcům Nestoria začalo říkat nestoriáni. Tato kristologická roztržka zpretrhala poslední křehké vazby této mezopotámské církve s celým křesťanstvem a uvrhlo ji do tisícileté téměř dokonalé izolace. Liturgii však Nestoriovo učení neovlivnilo vůbec a víru, alespoň soudě dle dnešního stavu, reálně také ne. Dnes po této herezi není téměř památky. Problém je spíše v tom, že některé církve určité osoby proklely, zatímco jiné je uctívají jako svaté. Příznivci Nestoria si zvolili biskupa Babaje jako svého katolikose a z toho se pak vyvinul jejich patriarchát. Tak v podstatě vznikla nová samostatná církev v oblasti Mezopotámie a Persie, která byla cizími označována za Nestoriánskou církev. Postupně byla zavedena dědičnost patriarchátu i biskupských stolců, prý aby se zabránilo simonii. Nástupcem patriarchy se obvykle stával nejstarší syn jeho nejstaršího bratra a nebo, jak se rodina dohodla. Není ani potřeba zde popisovat, jak těžké dekadenci to vedlo. V polovině 16. století došlo už k tak velké vlně odporu, že si část kléru vybrala za svého zástupce Jana Sulaku (Yuhanna Sulaka), a ten se vypravil do Říma, aby v této záležitosti rozhodl „Petr“. Papež Julius III. ho potvrdil roku 1553 jako patriarchu. Sulaka byl však už roku 1555

¹⁵ FISCHER-WOLLPERT Rudolf: Nestorianismus, Malý teologický slovník, Praha: Zvon, 1995, 106-107.

zavražděn. Jméno Chaldejci se však začalo užívat už dříve a nesouvisí s Janem Sulakou, jak se často prezentuje. Již papež Evžen IV. roku 1445 rozhodl takto: „Od nynějška není dovoleno, aby Syřané, kteří se od nestorianismu odvrátili, byli označováni za heretiky. Ode dneška mají být nazýváni Chaldejci.“¹⁶ Chaldejská církev je první východní takzvanou unijní církví. Jejich unie s Římem byla inspirací a modelem pro další unie. V 17. století patriarcha Šimun XIII. přerušil styky s Římem a roku 1692 došlo definitivně k rozkolu.¹⁷ Začali vedle sebe koexistovat dva nesjednocené patriarcháty. Původní patriarší linie později zanikla a dnešní asyrský patriarcha je vlastně nástupcem prvního unijatského patriarchy Jana Sulaky. Unii věrní katolíci se mezitím roku 1681 plně podřídili biskupskému spolci v Diarbakiru.¹⁸ Úroveň náboženské vzdělanosti nebyla v této církvi dlouhou dobu valná ani mezi duchovenstvem natož mezi laiky. Chaldejská s Římem sjednocená církev pod vlivem západní církve obnovila již dávno zaniklý řeholní život, zakládala školy a dbala na určitou nezbytnou vzdělanost kleriků, čímž zpětně ovlivnila i nesjednocenou Asyrskou církev. V současnosti žije v Iráku asi 50 000 Asyřanů a 400 000 Chaldejců v Íránu asi 10 000 Asyřanů a 10 000 Chaldejců v Sýrii asi 10 000 Asyřanů a 7000 Chaldejců v Libanonu asi 5000 Asyřanů a 5000 Chaldejců v Jordánii asi 200 Chaldejců v Turecku asi 2000 Chaldejců, v USA asi 100 000 Asyřanů a 50 000 Chaldejců v Evropě několik desítek tisíc Chaldejců a menší počet Asyřanů.¹⁹ V jejich čele stojí Mar Dinkha IV. patriarcha Ninivský, hlava Svaté katolické apoštolské asyrské církve východu se sídlem v Chicagu v USA a Mar Emanuel III. kardinál Delly, patriarcha Babylonský, hlava s Římem sjednocené Chaldejské (katolické) církve se sídlem v Bagdádu v Iráku. Ekumenický dialog mezi těmito dvěma církvemi je příkladný.

3. 3. 4 Syřané

Syrská ortodoxní církev z Antiochie a Syrská katolická církev.

Předchozím církvím všešlým z aramejské tradice jsem věnoval spíše zmínku. Dějinám Syrské církve je potřeba věnovat více pozornosti, neboť její křestní obřady jsou předmětem této práce. Pochopitelně výše jmenované církve mají v tomto také nezanedbatelný význam. Jejich vzájemné ovlivňování a tisíciletá koexistence v určitých oblastech má velkou důležitost. Často při rozmluvě s aramejskými křesťany není jednoduché zjistit, do které církve vlastně patří. Většinou pomůže až otázka, kdo je jejich patriarcha. Pak je teprve jisté, o kterou církev jde. Příslušníci Syrské ortodoxní církve se vyznačují tím, že příslušníky ostatních již jmenovaných církví, považují za poněkud pomatené příslušníky své vlastní církve. Podle nich každý Aramejec, či jinak Syřan, má být příslušníkem jejich církve. O ekumenizmu by se dalo mluvit vůči nearamejským církvím, ale v rámci vztahů Syrské ortodoxní církve a církví výše jmenovaných jen problematicky. Přesto a nebo právě proto, že náhled na tyto nezdravé vztahy nebyl nikdy oficiálně proklamován, je neoddiskutovatelnou realitou.

3. 3. 4. 1 Národní identita

Příslušníci Syrské ortodoxní církve z Antiochie se vyznačují větším vědomím své národní identity. Chaldejci se dnes často považují za jakési arabské Iráčany, které odlišuje jen jejich náboženství. Maronité stran národnosti také tápají, prohlašující se za Feničany,

¹⁶ IWAS Ignatius Zakka: Die Syrisch-Orthodoxe Kirche durch die Jahrhunderte, Glane/Loser: Bar-Hebraeus Verlag, 1995, 24.

¹⁷ MUSIL Alois: Křesťanské církve nynějšího Orientu, Olomouc: Velehrad, 1939, 19.

¹⁸ VALOGNES Jean-Pierre: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, France: Fayard, 1995, 416.

¹⁹ VALOGNES: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, 838.

Libanonce a podobně. U příslušníků Syrské církve je situace jiná. Většina z nich bez okolků prohlásí: „My jsme Suriáni“, a ještě dodá, že to v podstatě znamená Aramejci. Název Syřané je pochopitelně problematický, neboť svádí ke ztotožněním s dnešním státem Sýrie. Spory o to mají-li se prohlašovat za Syřany nebo Aramejce se táhnou již celá desetiletí, přestože synoda v listopadu 1981 prohlásila: „Od počátku křesťanství je naše církev známa jako Syrská ortodoxní církev z Antiochie, její jazyk je znám jako Syrský jazyk a její lid je znám jako Syrský lid. (...) Z moci naší apoštolské autority prohlašujeme, že zavrhneme a nedovolujeme nová označení naší církve a našeho lidu, která se objevují v poslední době, jako asyrský nebo aramejský nebo jiná tohoto druhu.“²⁰ Dnes soudě dle neutuchajících anket a debat převládá názor, že jejich církev je syrská a národ aramejský.

3. 3. 4. 2 Antiošský patriarchát

Syrská ortodoxní církev z Antiochie nese už ve svém názvu jméno jednoho z nejdůležitějších měst ranného křesťanství. V počátcích křesťanské epochy byla Antiochia centrem nejvýchodnější části Římské říše a jedním z předních měst tehdejšího světa. Pro křesťany má pak zvláštní význam, neboť zde se začalo učedníkům říkat křesťané. Z ní vyšli misionáři na východ, západ i sever. Byla základnou i pro svatého Pavla. Antiochia je právem titulována „Město Boží“. Zde pobýval apoštol Petr v letech 36 až 38. Antiošští patriarchové jsou tedy jeho nástupci. Nejznámější z těchto patriarchů je svatý Ignác mučedník, který byl rozsápán šelmami roku 107. Proto patriarchové Syrské církve již po staletí vždy přijímají jméno Ignatius.

První ekumenický koncil v Niceji, zvaný „Koncil 318 otců“, v šestém kánonu uznal svrchovanost Alexandrijského stolce nad Egyptem a zmínil „staré právo“ Antiochie. Toto právo zahrnovalo tyto někdejší provincie: Palestina, Fénicie, Sýrie, Arábie, Mezopotámie, Cilicie a Kypr. V této oblasti tehdy bylo asi sto biskupství.²¹

V těchto někdejších provinciích nelze mluvit o národech v dnešním slova smyslu. Velmi dobře však lze rozlišovat dle jazyka. V celé této oblasti se používali především dva jazyky. Ve velkých městech to byla řečtina a na venkově aramejščina. V samotné Antiochii se však vedle řečtiny hojně používala i aramejščina. Roku 381 koncil v Konstantinopoli opět vyzdvihl staré právo Antiochie a nedlouho potom se již začalo mluvit o „Antiošském patriarchátu“ v dnešním slova smyslu.

Současný patriarcha se jmenuje Moran mor Ignatius Zakka I. Iwas. Tituluje se jako „Patriarcha Antiochie a celého východu a nejvyšší hlava Syrské ortodoxní církve z Antiochie.“

3. 3. 4. 3 Monofyzitizmus

Pro vývoj Syrské církve měl zcela zásadní význam Chalcedonský koncil roku 451. Z katolického pohledu Syrská ortodoxní církev patří mezi takzvané církve prechalcedonské a její jméno „ortodoxní“ nemá souvislost s tím, jak se tomuto označení rozumí v řecko-slovanském prostředí. Nestoriovo učení, byť bylo zavrženo již roku 431, stále přežívalo i v samotné Antiochii, kde bylo neustálým předmětem diskusí. Pro lidovou zbožnost byl nejokatější spor o titul Bohorodička. Základem byl pochopitelně problém christologický. Kristus Bůh totiž dle Nestoria přebýval v člověku Ježíšovi jako v chrámě. Maria pak prý

²⁰ VALOGNES Jean-Pierre: *Vie et mort des Chrétiens d'Orien.*, France: Fayard, 1995, 350.

²¹ FIEY J[...]-M[...]: *Die Syrer in Geschichte und Gegenwart*, in: HEINZ Andreas: *Syrer*, Glane/Loser: Bar-Hebraeus-Verlag, 1997, 32.

porodila Ježíše jen jako člověka. Nestorius byl možná pro Antiochii blízký také tím, že to byl krajan. Narodil se totiž v Germanicii, dnešním Maraš, severně od Alepa na nynějším tureckém území, tedy nedaleko Antiochie.²² Příznivci i odpůrci efezské definice sklouzávali do stále hlubších extrémů. Názor, že kdyby se mluvilo o dvou přirozenostech v Kristu, mluvilo by se o dvou Kristech, a proto je potřeba trvat na tom, že Kristus má jen jednu přirozenost, a to tak že božská pohltila lidskou, a proto zůstává jen jedna přirozenost, a to božská²³, který hlásal Eutyches, opat jednoho kláštera u Konstantinopole²⁴, může mít podle mého názoru nějaký nepřekonatelný jazykový základ. Když jsem o tom mluvil s některými syrskými křesťany, vždy se řeč odvíjela ve stejném smyslu: „Můžeme říci, že Kristus je Bůh i člověk?“ „Samozřejmě, Kristus je Bůh i člověk.“ „Kristus tedy má, jak božskou přirozenost, tak i lidskou přirozenost?“ „Ne, to v žádném případě. Kristus je jen jeden.“ To byl vždy nejzazší práh jakékoli diskuse v tomto směru. Co pro tyto syřany vlastně znamená přirozenost – natura?

Jako příklad takového čistě jazykového nedorozumění bych uvedl tento zvláště ve francouzském prostředí často vyprávěný příklad: V době křížových výprav vzniklo franské knížectví Antiochia a franské knížectví Edesy a Turbeselu. Mezi Antiošským patriarchou (syrským) Michalem²⁵ a edeským biskupem vznikl spor a patriarcha dal tohoto biskupa do klatby. Antiošský kníže si dal patriarchu předvolat a řekl mu: „Edesa je také naše knížectví a chceme, abyste spolu žili v pokoji, aby mezi našimi knížectvími byl mír a svornost. Čeho se týká váš spor?“ Patriarcha začal mluvit a tlumočník začal překládat: „Edeského biskupa jsem vyobcoval, poněvadž se těžce provinil.“ Tlumočník však přeložil: Edeského biskupa jsem vyobcoval, poněvadž je hodně dlužen (peněz). Tlumočník asi překládal, jak nejlépe uměl, ale smysl to dalo jiný. Kníže se hrozně rozčílil, že patriarcha biskupa vyobcoval kvůli penězům. Patriarcha už nemohl promluvit ani slovo, byl zbit a zavřen do žaláře. Když opustil žalář, odešel z Antiochie a už nechtěl mít s křížáky nic společného.

Nechci tedy monofyzitskou herezi nijak zlehčovat, ale myslím si, že své sehrál i rozdíl mezi řeckým a semitským jazykem a myšlením, a že tedy Řekové ledacos chápali jinak než semité a koptové.

Podstatnou roli v tom, že Aramejci nechtěli opustit tuto herezi, určitě sehrál i fakt, že pro ně bylo její potírání spojeno s římskou, tedy cizí, nenáviděnou státní mocí, která se jim neustále nucovala.

3. 3. 4. 4. Formování samostané církve

3. 3. 4. 4. 1 Patriarcha mor Severios

Významnou osobností, která měla vliv na formování syrské církve byl antiošský patriarcha mor Severios zvolený roku 512. Své spisy tj. především homilie, polemické traktáty a dopisy psal sice řecky, ale bezprostředně byly překládány do aramejštiny. Svým dílem a životem vyplněným spory s příznivci učení Chalcedonského koncilu dal věroučný základ odlišnosti či z katolického pohledu řečeno rozkolnictví a bludařství syrské církve. Zemřel v egyptském vyhnanství roku 538.²⁶

²² FIEY: Die Syrer in Geschichte und Gegenwart, in: HEINZ: Syrer: 36.

²³ Z řečtiny: monos – jeden, fysis – přirozenost. Monofyzita je tedy zastánce jedné přirozenosti.

²⁴ FISCHER-WOLLPERT Rudolf: Monofyzitismus, in: Malý teologický slovník, Praha: Zvon, 1995, 104 – 105.

²⁵ Michal „Veliký“, patriarcha Syrské ortodoxní církve v letech 1166 – 1199, významný dějepisec a spisovatel.

²⁶ FIEY J[...]-M[...]: Die Syrer in Geschichte und Gegenwart, in: HEINZ Andreas: Syrer, Glane/Loser: Bar-Hebraeus-Verlag, 1997, 37 – 38.

3. 3. 4. 4. 2 Mor Yaqub Burd'ono

Mor Yaqub Burd'ono tedy poevropštěle Jakub Baradaj. Roku 543, pět let po Severiově smrti ve vyhnanství se stal edesským biskupem. Narodil se na počátku 6. století blízko Nusajbin na dnešní turecko syrské hranici. Stal se mnichem. Za biskupa ho nechala tajně vysvětit příznivkyňe monofyzitů, císařovna Teodora, od bývalého alexandrijského patriarchy Pavla „Černého“, který žil v exilu. Jako biskup měl Jakub být titulován biskup Sýrie a Asie. Neustále pronásledován byzantskou státní mocí putoval 35 let přestrojen do různých hadrů, odtud jeho jméno, tu jako žebrák či jako voják, jindy jako obchodník, po křesťanských komunitách mezi Arménií, Persií a Kyprem. V tomto zeměpisném trojúhelníku zorganizoval nové církevní struktury. Vysvětil několik tisíc kněží a jáhnů a 27 biskupů. Zemřel roku 578 v Egyptě.²⁷ Jakub může být považován za zakladatele samostatné syrské církve. Podle něj byli syřané nazýváni Jakobity a naopak prochalcedonští byzantští křesťané byli zváni od syřanů Melkity (melek-král, tedy přívrženci panovníka).

3. 3. 4. 5 Syrští spisovatelé

Je-li řeč o syrské církvi, nelze se alespoň nezmínit o jejich četných církevních spisovatelích a známých teologických školách. Jako centra teologického vědění vynikla zejména Edessa a Nusajbin. A jako nejproslulejší církevní spisovatele uvádím alespoň tyto: Afraat „Perský mudrc“ z. 346, sv. Efrém „Citera Ducha svatého“ z. 373, Narsai „Otec mnichů“ z. 503, Ješuh „Stylita“ z. 515, Jakub ze Sarugu z. 521, Filoxenos z Mabuku z. 523, Severos, již zmíněný patriarcha z. 538, Abrahám „Veliký“ z. 588, Zachariáš „Řečník“ (6. stol.), Jan z Efezu z. 587, Izák z Ninive „Mystik“ (7. stol), Husajn bar Izák z. 873, Řehoř bar Hebreus z. 1283.²⁸

3. 3. 4. 6 Mnišství

V Syrské ortodoxní církvi je neobyčejně rozvinuté a velmi úctyhodné mnišství. V předislámské době byl v Sýrii nepřehledný počet klášterů, s jejichž ruinami se lze dodnes setkat na každém kroku. Jen v Tur Abdinu, malém území v dnešním Turecku, bylo v oné době přes sedmdesát klášterů.²⁹ Syrské mnišství navazuje na starou egyptskou tradici. Především pak na sv. Pachomia a jeho cenobia. Kláštery nekoordinovaný eremitismus a anachoretismus se v Sýrii vyskytoval jen vyjimečně. Syrské mnišství mělo sklony k velké, až bizarní askezi. Nejznámější syrský mnich je nepochybně sv. Šimon Stylita starší, který žil v šestém století nedaleko Antiochie. Už jenom samotný stylitismus se nám zdá dnes poněkud bizarní. Tento dojem nemáme pouze my dnes. Vždyť sama východosyrská církev ho tehdy zakázala.³⁰ Další typicky syrskou formou asketů jsou stacionáři, nejznámější z nich pak sv. Gabriel z Tur Abdinu. Jeho celu jsem sám navštívil a jak je zvykem, stoupl jsem si do výklenku ve zdi, kde sv. Gabriel spal ve stoje opřený o zeď, a pomodlil se. Nebylo to bez obtíží, neboť sv. Gabriel byl menší postavy než já. Při všem, co se zdá na syrském mnišství

²⁷ VALOGNES Jean-Pierre: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, France: Fayard, 1995, 340.

²⁸ FIEY J[...]-M[...]: *Die Syrer in Geschichte und Gegenwart*, in: HEINZ Andreas: *Syrer*, Glane/Loser: Bar-Hebraeus-Verlag, 1997, 44 – 47.

²⁹ HEINZ Andreas: *Syrer*, Glane/Loser: Bar-Hebraeus-Verlag, 1997, 23.

³⁰ FIEY: *Die Syrer in Geschichte und Gegenwart*, in: HEINZ: *Syrer*, 43.

neobvyklé, je toto mnišství nanejvýš úctyhodné a obdivuhodné. Jenom drobné seznámení s tímto jevem v syrské církvi by vyžadovalo samostatnou knihu velkého rozsahu. Nejznámější syrské kláštery jsou Dayro d'Zafaran a Mor Gabriel v dnešním Turecku. Mimo nich jsou v Turecku ještě dva jiné kláštery. V Sýrii jsou dva kláštery, v Jeruzalémě jeden, v Iráku, v Nizozemí, v Německu a ve Švýcarsku také po jednom.³¹ Tak jako celá syrská církev, i mnišství se dnes rozvíjí především v Evropě.

3. 3. 4. 7 Pod vládou muslimů

Vpád muslimů do Sýrie znamenal pro syrské křesťany dvě zásadní věci. Jednu pozitivní-potlačení nenáviděných byzantských vládních sil. Druhou negativní-nadvládu zásadních nepřátel křesťanů a dokonalou a krvavou likvidaci křesťanství v celé této oblasti. Ta druhá věc se sice z počátku nezdála být tak negativní a děsivá. Dnes po téměř čtrnácti stoletích je však jasné k čemu došlo. Muslimové se zmocnili Sýrie v letech 633-636.³² Nutno zdůraznit, že tito muslimové z časů prvních kalífů byli ve srovnání s epochou omeyad (661-750)³³ a dobou abassidskou (750-1258)³⁴ nebo dokonce s později přišedšími Turky poměrně mírumilovní a vlídní Arabové. Křesťané museli platit ochrannou daň z každé hlavy, ale jinak jejich práva z počátku nebyla omezována. V podstatě byzantské a perské vládní síly nahradily nové muslimské, ale jinak se toho moc nezměnilo. Sami křesťané sloužili svým novým pánům věrně a pilně, neboť se většinou oprávněně domnívali, že to jsou lepší páni než ti bývalí. Mnozí křesťané vynikli ve službě zaostalým Arabům díky svému vzdělání a umu, jako diplomaté, úředníci, správci, překladatelé, lékaři, zruční řemeslníci a dokonce i jako vojevodští velitelé. Křesťané zpřístupnili Arabům tehdejší vědění tím, že překládali aramejské a řecké spisy do arabštiny. Situace se podstatně změnila po roce 661 a ještě více po vpádu Turků. Tito divocí barbaři se chovali krutě i vůči svým muslimským spolubratřím Arabům a vůči křesťanům zvláště. Jejich řádění vyprovokovalo křížové výpravy, které sice křesťanům v některých oblastech umožnily, aby se na chvíli volně nadechli, dlouhodobě však přispěli k ještě tvrdšímu pronásledování křesťanů. Následný vpád Mongolů a další vláda Turků působily další těžké chvíle syrským křesťanům. Události konce staré Turecké říše a chtivost západních mocností, zejména Angličanů zahrnu do samostatné kapitoly. Všechny církve včetně syrské, které žily, nebo spíše živořily, pod muslimskou vládou se vyznačují rezignací na jakoukoli misionářskou činnost a velice výraznou sklerózou. Jakýmsi ztuhnutím, ztvrdnutím, zkoruptivním. Přestože žijí nedokáží se vyrovnat již po tisíciletí s tím, co se děje za branou církve, a uvnitř církve zarputile lpí na pořádku patnáct set let starém. Tím sice uchovali víru patnáct set let neporušenou, ale tento stav může vést k jakémusi schizmatu v životě jednotlivých křesťanů. Jednotliví lidé pak totiž těžko ve svém životě nacházejí souvislost mezi tím, co je před a za branou církve.

3. 3. 4. 8 Syrská katolická církev

Syrská katolická církev nevznikla na rozdíl od církve chaldejské s jistou mírou spontaneity. Vznikla dlouhým a usilovným působením evropských misionářů, zejména

³¹ www.suoyo.online.org.

³² VALOGNES Jean-Pierre: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, France: Fayard, 1995, 56.

³³ VALOGNES: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, 60 – 63.

³⁴ VALOGNES: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, 63 – 67.

kapucínů, teprve na konci 18. století. Zformovala se v okolí Šarfehu v Libanonu roku 1783.³⁵ Jejím prvním patriarchou byl mor Ignatius Michael Jarveh, jenž nedaleko Šarfehu vybudoval klášter Panny Marie Osvoboditelky, který se stal jeho sídlem. Na počátku devatenáctého století začali přicházet i protestantští misionáři a dali vznik celkem nepodstatným, ale stále přítomným skupinkám syrských protestantů. Syrská katolická církev zavedla pro své kněze roku 1888 celibát.³⁶ V Iráku, Libanonu a Sýrii tvoří tato církev skutečně husté struktury, ale v jiných zemích jde spíše o diasporu. Mimo blízký východ tato církev nejeví nejmenší zájem o tvorbu jakýchkoli církevních struktur. Z toho důvodu je běžné, že syrští katolíci přistupují ke svátostem i v syrských ortodoxních kostelích. Syrská katolická církev užívá tentýž ritus jako syrská ortodoxní církev, ale je na různých místech různě ovlivněna římskou liturgií, což však není u unijních církví nijak neobvyklé. Jejím patriarchou je od roku 2001 Moran mor Ignatius Petrus Abdulahad.

3. 3. 4. 9 Vznik Východního mafrianátu - Malenkarské ortodoxní a Malenkarské katolické církve.

Mluví-li se o křesťanech v Indii, každému ihned vyvstane v mysli jméno Malabar. Mělo by se, jak se uvádí, tomu rozumět tak, že Malenkar jsou lidé z hor zatímco Malabar jsou nížinní lidé z rovin u pobřeží. Jisté je, že ať už Malabar nebo Malenkar žijí v jihozápadní Indii a obvykle mluví jazykem Malayalam.³⁷ Považují se za učedníky apoštola Tomáše, jenž k nim dle jejich tradice připutoval roku 52, pročež se jim říká křesťané svatého Tomáše.³⁸ V 16. století do jejich končin připluli Portugalci a chtěli je evangelizovat. Zajisté nikdo z Evropanů netušil, že v Indii žije obrovská komunita křesťanů, odříznutá a zapomenutá od zbytku křesťanstva. Tak se tedy snahy Portugalců začali ubírat jiným směrem. Ne christianizovat, ale polatinštit. Zorganizovali roku 1599 synodu v Diamperu, kde prosadili, že místní církev má opustit svoji „nestoriánskou víru“, hlavně pak svůj ritus, vymanit se z podřízenosti chaldejskému patriarchovi a nahradit místní biskupy biskupy portugalskými.³⁹ Následné dění si lze snadno představit. Byli tací, nebylo jich mnoho, kteří uposlechlí, a tak se stali Římskokatolickou církví. Jiní, a to většina, se v této věci všelijak zmítali až došlo roku 1653 k úplnému rozkolu s Římem. V téže době vstoupili v kontakt se Syrskou ortodoxní církví. Roku 1665 přistál na Malabarském pobřeží syrský ortodoxní metropolita jeruzalémský mor Gregorios. Západosyrský ritus byl přeci jen velice blízký ritu východosyrskému do té doby užívanému v Indii. Mor Gregorios po nedlouhém vyjednávání vysvětlil hlavního odpůrce Říma, arcijáhna Tomáše Parambila na biskupa, jenž se stal prvním mafrianem, tj. zástupcem patriarchy, hlavou církve v Indii. Tomáš a jeho příznivci přijali západosyrský ritus a přímý svazek s Antiošským patriarchátem. Tak vznikl Východní mafrianát tj. Malenkarská ortodoxní církev.⁴⁰ Jednání s Římem postoupili také dále a ti, kteří na tom trvali, si mohli po jistých úpravách, dosti výrazné latinizaci, a přijetí latinské hierarchie ponechat svůj ritus. Tak vznikla Malabarská katolická církev. V Malenkarské církvi uniatismus přes velké úsilí Říma táhmoící se už od 18. století dlouho nemohl uspět.

³⁵ VALOGNES Jean-Pierre: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, France: Fayard, 1995, 358.

³⁶ MUSIL Alois: *Křesťanské církve nynějšího Orientu*, Olomouc: Velehrad, 1939, 38.

³⁷ VALOGNES: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, 362.

³⁸ MUSIL Alois: *Křesťanské církve nynějšího Orientu*, Olomouc: Velehrad, 1939, 78.

³⁹ MUSIL: *Křesťanské církve nynějšího orientu*, 79.

⁴⁰ VALOGNES Jean-Pierre: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, France: Fayard, 1995, 363.

Teprve roku 1926 biskup mor Ivanios z Bethanie přistoupil na jednání o unii. Požadoval zachování ritu a vlastní hierarchie, v čemž mu bylo vyhověno. Mor Ivanios převedl na svou osobu téměř všechn majetek své diecéze a pak sjednal definitivně unii s Římem. Tak vznikla Malenkarská katolická církev.⁴¹ Za krátkou dobu své existence vyvinula velké úsilí v misijní činnosti i proselitizmu. Dnes čítá okolo 300 000 věřících, z nichž většina, budiž jí to ke cti, nejsou přeběhlíci od Malenkarské ortodoxní církve. Katolická církev již jasně projevila, že metodu uniatismu je potřeba opustit.⁴² Vždyť tato metoda vyhloubila asi největší propast mezi Katolickou církví a starými apoštolskými a ortodoxními církvemi.

3. 3. 4. 10 Diaspora

3. 3. 4. 10. 1 Rozkvět v Evropě

Dnes Syrská ortodoxní církev zažívá velký rozkvět v Evropě a téměř neodvratný zánik ve své vlasti. Běžně se lze setkat s rozvalinami křesťanských vesnic, většinou skropenými krví mučedníků, na blízkém východě, a zároveň s oblastmi hustě osídlenými těmito křesťany a plnými nových kostelů v Evropě. Nej hustěji je asi obydlena syrskými křesťany oblast na hranicích Německa a Nizozemí v okolí Gronau a město Sudeterlia ve Švédsku. Tito noví obyvatelé Evropy jsou většinou rození podnikatelé a dobře se uchytili. V některých krajích jsou obory jako gastronomie a pohostinství či zlatnictví výlučně v jejich rukou. Dokonce už se začínají uplatňovat i v politice, neboť nyní 36-letý Ibrahim Baylan se stal již 22. 10. 2004 švédským ministrem školství.⁴³

3. 3. 4. 10. 2 Mor Julius Ješuh Čiček

Neopominutelnou roli v rozvíjení křesťanského života svých krajanů v Evropě měl svatě paměti mor Julius Ješuh Čiček, arcibiskup Středoevropské arcidiecéze, který celý svůj život neúnavně pracoval pro Boží království. Tento kněžský syn z malé vesnice mezi Midyatem a Dargeči na dnešním Tureckém území, který se narodil roku 1942, se již v raném mládí oddal službě Boží v klášteře. Jako jáhen podnikal nebezpečné a daleké cesty po takzvaném Kurdistánu do míst kam se po desetiletí neodvážil žádný kněz, aby vyučoval a křtil opuštěné křesťany, kteří v malém počtu přežili všechny masakry a přes čtyřicet let neviděli kněze a neslyšeli slovo Boží. Od roku 1979 usilovně pracoval na zorganizování života církve v Evropě, prohlubování duchovního života jemu svěřeného stáda, rozvíjení vzdělání a vydávání aramejských knih. Odebral se ke svému Pánu a Mistru 25. října 2005⁴⁴ a jeho tělo očekává vzkříšení v katedrále Matky Boží v klášteře sv. Efréma u Gronau, kterou dostavěl roku 1994.⁴⁵

⁴¹ VALOGNES: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, 366 – 367.

⁴² b. a. UNIATISMUS, Unijní metoda minulosti a současné hledání plného společenství, in: Katolicko-pravoslavné konsensy na celosvětové úrovni, Velehrad: Refugium Velehrad-Roma s. r. o., 2001, 87 – 102.

⁴³ www.suroyo.online.org.

⁴⁴ www.suroyo.online.org.

⁴⁵ b. a., DE SYRISCH ORTHODOXE GEMEENSCHAP, Glane/Loser: b.n., b. r. nestr.

3. 3. 4. 10. 3 Očekávání

Stran budoucnosti syrských křesťanů stále vyvstává otázka, která i mor Juliovi do smrti ležela na srdci, jestli jejich pobyt v liberálně agnostické Evropě se u nich po několika generacích neprojeví zcela rozkladně. Jestli se pro Evropu stanou světlem světa a solí země, nebo jestli se zcela přizpůsobí evropským poměrům.

3. 3. 4. 11 Současný stav západosyrského křesťanství

3. 3. 4. 11. 1 Rozložení církevní správy Syrské ortodoxní církve z Antiochie ve světě

Nyní existují tyto diecéze:

Sýrie:

1. Damašek (patriarchální vikariát)
2. Aleppo
3. Jazirah a Eufrat
4. Homs a Hama

Turecko:

1. Tur Abdin
2. Mardin
3. Istanbul (p.v.)
4. Adiyaman a Kharput (p. v.)

Irák:

1. Bagdád a Basra
2. Klášter mar Matta
3. Mosul

Libanon:

1. Bejrut
2. Tur Lebnon
3. Zahle
4. metropolita „benevolente institutionis“

Svatá zem:

Jeruzalem (p. v.)

Střední Evropa:

1. Benelux (Nizozemí)
2. Německo (p. v.)
3. Belgie a Francie (p. v.)
4. Švýcarsko a Rakousko (p. v.)

Švédsko:

1. Skandinávie
2. Švédsko (p. v.)

Velká Británie:

Velká Británie (p. v.)

USA:

1. Východ (p. v.)
2. Západ (p. v.)

Kanada:

Kanada (p. v.)

Austrálie:

Austrálie (p.v.)

Argentina:

Argentina (p.v.)

Brazílie:

Brazílie (p.v.)

Indie – Východní katolikosát:

Okolo dvaceti diecézí a patriarchálních vikariátů.⁴⁶

3. 3. 4. 11. 2 Počty křesťanů tradice syrského ortodoxního původu

V současné době žije v diaspoře asi 200 000 a na blízkém východě asi 100 000 syrských ortodoxních křesťanů. Celkem tedy čítá Syrská ortodoxní církev nemluví-li se Východním indickým mafrianátu něco přes 300 000 členů.

Syrská katolická církev má asi 100 000 členů, z čehož v samotném Iráku žije asi 40 000 a v Sýrii asi 20 000. Syrských protestantů jen velmi málo.⁴⁷

Východní indický mafrianát Syrské ortodoxní církve z Antiochie čili Malenkarská ortodoxní církev má asi jeden a půl až dva miliony věřících a Malenkarská katolická církev asi 300 000.⁴⁸

Lze tedy říci, že zde uvedený text křestních obřadů jistým způsobem užívá necelé tři miliony křesťanů.

3.4 Genocida

3. 4. 1 Genocida-nový fenomén

Zcela samostatný oddíl chci věnovat genocidě. Není zřejmé, jak půjde dál běh dějin. Je možné, že lidstvo dojde k ještě strašlivějším činům, než jsou ty, které má za sebou, a na svou minulost bude hledět jako na procházku růžovým sadem. Přesto však myslím, že jako dnes dáváme různým obdobím všelijaké přídomek, tak i dvacáté století dostane nějaký přídomek. Podle mého názoru by se mohlo jmenovat století genocid. Genocida v podobě jakou známe dnes, byla v minulosti neznámá. Doufám, že v budoucnosti bude známa spíše jako historický fenomén. Je podivné, jak některé genocidy jsou celosvětově známy a jiné třeba i větší zcela zapomenuty. Určitě nejznámější jsou genocidy na různých národech a politických i jiných skupinách, které páchala tzv. třetí říše během své krátké existence. Jsou také dobře známy genocidy prováděné Srby v devadesátých letech dvacátého století. Rovněž je v obecném povědomí něco o genocidách, které proběhly v posledních desetiletích

⁴⁶ www.suroyo.online.org.

⁴⁷ VALOGNES Jean-Pierre: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, France: Fayard, 1995, 838.

⁴⁸ VALOGNES: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, 366.

v některých zemích černé Afriky nebo o genocidě v Tibetu. Oproti tomu je v obecném povědomí daleko méně známo o rozsáhlých genocidách prováděných Sovětským svazem, které svým rozsahem daleko přesahují všechny ostatní genocidy. Ještě méně se ví o genocidě páchané na Srbech. Co bych však považoval za zcela skandální, jak se opatrně chodí po špičkách okolo genocidy spáchané na arménských, aramejských a řeckých křesťanech zejména v oblasti dnešního Turecka a severního Iráku. Skoro to vypadá, jako kdyby šlo o něco tajného, o čem se nesmí mluvit, protože by to mohlo rozhněvat ty strategické a tolik potřebné Turky, nebo snad ohrozit americké ropné zájmy. Doufám však, že, když se tu o tom zmíním, tak neohrozím americkou ropu a Turci, podle nichž se něco takového nikdy nestalo, to snad číst nebudou. Chci-li jakkoli mluvit o Aramejském národě a syrském křesťanství, musím nutně mluvit i o genocidě.

3. 4. 2 Počátek byl na Libanonu

První moderní genocida většího rozsahu se v této zeměpisné oblasti se týkala Maronitů. Díky zápasům Británie a Francie o nějaké to sousto z rozkládajícího se Tureckého impéria a s potutelnou pomocí samotných Turků dostali Drúzové a všechny muslimské komunity na Libanonu volnou ruku a impuls k masakrům Maronitů. Vše se odehrálo ve dvou vlnách, které však měli stejný scénář. Poprvé to bylo okolo roku 1840 a po druhé okolo roku 1860. Výsledek byl vyčíslen na 22 000 mrtvých, 75 000 uprchlíků, 10 000 sirotků, 3000 žen prodaných do harémů a 117 000 km² pusté země.⁴⁹ Soudobý svědek, Baptistin Poujoulat sice nepochopitelnou ale obvyklou nenávist muslimů popsal i na následujícím příkladu. „Jeden damašský muslim, který byl těžce nemocný, ležel ve svém pokoji. Když se dozvěděl o masakrech velmi se zaradoval. Přál si, aby mu jako jeho poslední radost přivedli jednoho svázaného křesťana. Toho ihned zabil jedním výstřelem z pistole, a krátce na to takto potěšen šťastně zemřel.“⁵⁰

3. 4. 3 Genocida roku 1895

Další rozsáhlá genocida přišla okolo roku 1895 o něco severněji v téže říši. Turci doufali, že v nestabilních poměrech na východě jejich říše posílí svoji pozici, když budou hrát na strunu muslimského fundamentalizmu zdejších Kurdů a Turkomanů a poštvou je proti křesťanům osnujícím komplot proti islámu. Arméni podněcováni zahraničními mocnostmi, zejména Ruskem a Británií, zatoužili po své vlastní nezávislosti a začali otevřeně mluvit o autonomii. Všechny tyto okolnosti vyvolali genocidu páchanou, jak Turky, tak Kurdy a Turkomany. Padlo jí za oběť 300 000 křesťanů, zejména Arménů. Evropská diplomacie jen zpovzdálí přihlížela.⁵¹

3. 4. 4 Důsledky 1. svět. války

První světová válka byla posledním válečným konfliktem Otomanské říše. Zcela logicky turecká armáda předkládala na bojištích Armény jako návnadu do prvních linií.

⁴⁹ VALOGNES Jean-Pierre: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, France: Fayard, 1995, 94 – 96.

⁵⁰ VALOGNES: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, 95.

⁵¹ VALOGNES: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, 96.

Rusko a Británie začali Armény otevřeně vybízet ke vzpouře. Činnost Arménských revolucionářů se zintenzivnila a opět se začalo mluvit o autonomii. Turecká armáda po svém ústupu v lednu 1915 obrátila svou pozornost na vnitřního nepřítele, na potrestání Arménů. Zároveň s likvidací křesťanských etnik mělo Turecko v úmyslu expandovat na východ a na Kavkaz. Po všech, i administrativních, přípravách začala v květnu 1915 první skutečně organizovaná genocida v dějinách. Během několika dní byly všechny arménské vesnice a arménské čtvrti měst prázdné. Obyvatelé zatím ještě nebyli houfně vražděni. Vydali se však spoutáni směrem na jih na něco, co dnes známe jako pochody smrti. Vše se dělo s odůvodněním, že je potřeba, je co nejvíce vzdálit od fronty. Zároveň začali působit i Kurdové, kteří konec konců byli a jsou u každého vraždění a loupení jako první. Všichni, kdo se řadili intelektuálně nebo sociálně k elitě, byli okamžitě popraveni. V některých oblastech se ani nikdo nepokoušel předstírat nějaké deportace, ale obyvatelstvo bylo pobito okamžitě a bez vyjimky. Tam, kde se skutečně zformovali nějaké transporty, si jejich vedení nechávalo vždy několik hodin na rozkradení majetku deportovaných. Vzápětí přicházeli muslimové paběrkovat a nebo s tichým souhlasem turecké administrativy ihned obsadit domy deportovaných. Ti nejodolnější z deportovaných skutečně dorazili do koncentračních táborů na severu dnešní Sýrie a Iráku, většina však zahynula po cestě. Často se stávalo, že celé transporty byly pobity muslimskými obyvateli krajů kudy procházeli. Celé dnešní východní Turecko bylo během roku 1915 plno dýmu z doutnajících trosk a mrtvol ležely kam oko dohlédlo. V roce 1916 se pokračovalo, ne však už s transporty, ale se systematickým vyvražděním obyvatel Cilicie. V koncentračních táborech těch poměrně málo deportovaných, kteří přežili, čekala téměř jistá smrt, v lepším případě hlady. Asi 20 000 těchto vězňů z koncentračních táborů na severu Iráku a Sýrie osvobodila Britská armáda. Turečtí a Kurdští mordýři pokračovali ve své činnosti v této oblasti méně intenzivně až do roku 1918. Inu, paběrkovali. Tyto masakry se dotkly primárně Arménů ale také Aramejců patřících k různým denominacím. Odhaduje se, že zahynulo 1 200 000 Arménů a okolo 200 000 Aramejců. Asi 200 000 Arménů uprchlo do Ruska. Roku 1921 uprchli zbytky Arménů ze Cilicie do okolí Antiochie pod ochranu francouzské armády. Roku 1919 začalo masivní vyhánění a vraždění Řeků v dnešním západním Turecku. Nedlouho po vítězství Mustafy Kémala (1922) byla už v podstatě v jeho režiji během osmi dnů do základů vypálena Smyrna, její arcibiskup zamordován, a všechny zbytky řeckých křesťanů deportovány na lodě a vyvezeny do Evropy. Opravdu Atatürk taková zvěrstva jako ti před ním nepáchal. On už je jen dokončil.⁵²

40 000 Asyřanů seskupilo britské velení ve sběrném táboře na severu Iráku, kde setrvali patnáct let. Bylo jim přislíbeno, že se buď vrátí do své vlasti, nebo pro ně bude vymezeno území, na němž se usadí a budou moci vytvořit autonomní státní útvar, v jehož čele bude stát jejich patriarcha. Poté, co se Británie vzdala mandátu a dopomohla Iráku k samostatné existenci a členství ve Společnosti národů, bylo zřejmé, že šlo jen o plané sliby. Přesto Asyřané trvali na svém. Patriarcha Mar Šimuni svolal asyrské představitele koncem května 1932 do Sir Amádie, kde podepsali národní úmluvu. „Asyřané buďtež uznáni za národ usazený v Iráku, nikoliv za národní nebo náboženskou obec. Buďtež jim vrácena dřívější sídliště, když by to nebylo možné, budiž jim vykázána v Iráku krajina, v níž by si vybudovali národní domovinu. Světská i náboženská pravomoc patriarchy mar Šimúna ať je mezinárodně zaručena.“⁵³ Po různých peripetiích, potlačeném povstání Asyřanů a různých jednáních bylo k jejich požadavkům vážně přistoupeno a dostali se na jednání rady Společnosti národů dne 5. a 15. prosince 1932. Britové potřebovali někoho vně problému stojícího, kdo by se jasně postavil proti asyrským požadavkům. Takového věrného, vděčného služebníka našli v Edvardu Benešovi, který byl ochoten se stát jejich hlásnou troubou. Beneš v jednání rady

⁵² VALOGNES Jean-Pierre: *Vie et mort des Chrétiens d'Orient*, France: Fayard, 1995, 96–100.

⁵³ MUSIL Alois: *Křesťanské církve nynějšího Orientu*, Olomouc: Velehrad, 1939, 27.

Společnosti národů ostře vystupoval proti asyrským požadavkům a doporučoval, aby se Asyřané přátelsky dohodli s iráckou vládou a nebo se vystěhovali jinam. Povstání Asyřanů se znovu rozhořelo. Asi osm set ozbrojených povstalců překročilo hranice a uchýlilo se do Sýrie. Hrozilo, že tento problém nabude mezinárodních rozměrů, a proto roku 1933 armáda nového iráckého státu napadla onen čtyřiceti tisícový tábor. Kdo nestihl utéct byl mrtev.⁵⁴

3. 4. 5 Nepřetržité trvání genocidy

Již se jen zmíním o tom, že v jihovýchodním Turecku zbytky příslušníků Syrské ortodoxní a Asyrské církve čelí genocidě dodnes. Tato genocida se zintenzivnila okolo roku 1980. Asyřané v té době odešli všichni a Syřané ve velké většině. V současné době je situace klidnější a bývají vražděni spíše jednotlivci, zejména ti kteří reprezentují jejich společenské a intelektuální špičky. Například starostové vesnic a tak. Časté jsou také únosy dívek a mladých žen, loupeže, krádeže dobytka a ničení úrody. Celou situaci dobře popsal mor Julius Ješuh Čiček, když jsem mu položil otázku, jestli si myslí, že by se někdy jeho lidé mohli vrátit domů. Řekl: „Pokud muslimové budou, tak ne.“ Neříkal pokud muslimové budou tací či onací. Řekl pokud budou.

---

⁵⁴ VALOGNES Jean-Pierre: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, France: Fayard, 1995, 98.

4 Srovnání syrského, byzantského a římského křestního ritu.

4. 1 Výchozí texty

K porovnání křestních obřadů syrské, byzantské a latinské církevní tradice budou použity tyto texty.

1. Český překlad německého vydání křestních obřadů schválený mor Juliem Ješuhem Čičekem, střeoevropským arcibiskupem Syrské ortodoxní církve z Antiochie, vydaný nakladatelstvím Bar Hebraeus v Nizozemí roku 1997, který je uveden níže.
2. Český text křestních obřadů schválený Jeho Blaženstvem Dorotejem, pražským arcibiskupem České pravoslavné církve, vydaný v Typografii u kaple sv. Václava a Ludmily v Jihlavě roku 2002.
3. Český text křestních obřadů schválený Jeho Eminencí Miroslavem kardinálem Vlkem, pražským arcibiskupem Římskokatolické církve, vydaný Karmelitánským nakladatelstvím v Kostelním Vydří roku 1999.

Zcela úmyslně jsem pro porovnání s římskou liturgií nepoužil rozsáhlý text „Uvedení do křest'anského života“ pro dospělé, neboť text pro křest malých dětí je adekvátnější vzhledem k tomu, že zmíněné vydání syrských křestních obřadů ve svém textu a rubrikách vůbec neuvažuje o tom, že by měl být křtěn dospělý. Jen v úvodním poučení je zmíněno křtění dospělých a sám text se svými rubrikami má být pravděpodobně při křtu dospělých jen přiměřeně aplikován.

4. 2. 1 Srovnávání

4. 2. 1. 1 Úvod bohoslužby

První část křestního obřadu by se dala nazvat přijetí nebo uvedení. Ve všech třech liturgických tradicích se tato část vyskytuje. V syrské tradici je vyjádřena v tomto úvodu především kajícnost. Tento úvod by se dal rozdělit na dvě části. V první části jde o pokornou prosbu, aby se směli zúčastnění přiblížit k Bohu. Vyvrcholením tohoto vyjádření kajícnosti je recitace 51. (50.) žalmu. V druhé části jde o důvěryplné vzhlednutí církve, která bere pod ochranu kandidáta křtu, k Bohu. Tato část bohoslužby byla pravděpodobně kdysi zcela samostatná, šlo asi o přijetí do katechumenátu.

V byzantské tradici je kajícnost při tomto úvodu vyjádřena u dospělého člověka především jeho postojem. Je bos se spuštěnými prázdnými rukama, kněz rozvazuje jeho pás a svléká mu svrchní roucho. V případě křtu malého dítěte tato kajícnost až tak nevyniká. Co je však vyjádřeno velmi dobře, je to, že církev kandidáta křtu přijímá a bere pod svá křídla stejně jako v syrském obřadu.

V latinském obřadu křtu malých dětí tento úvod sestává s přátelského uvítání křtěnce a jeho doprovodu, tedy rodičů a kmotrů, kteří jasně na otázky kněze vyjadřují, co chtějí. Pak kněz říká křtěncům, že je církev s radostí přijímá do svého společenství, dělá jim

na čelo kříž a uvádí je do kostela. Hlavní rozdíl v tomto úvodu oproti dvěma zmíněným obřadům spočívá v tom, že se v nich kněz modlí za křtěnce, za jeho přijetí, ochranu, konverzi, očištění a osvětlení, zatímco zde se kněz slovně obrací pouze ke křtěncům a jejich doprovodu a nikoli k Bohu.

4. 2. 1. 2 Přípravná část bohoslužby

Další část v syrském obřadu začíná opět kající modlitbou. To jen dosvědčuje někdejší samostatnost první části. Druhá část je v podstatě poučující, je to bohoslužba slova. V hlavní modlitbě této části, „sedó“, jsou nastíněny dějiny spásy. Pak následuje jedno epištolní a jedno evangelní čtení. Na tuto bohoslužbu slova plynule navazují modlitby za očištění křtěnce a odpuštění jeho hříchů a dělá na jeho čele znamení kříže. Pak opět plynule navazují exorcizmy. Po modlitbách kněze, kterými jsou vyhánění démoni, následuje zřeknutí se ďábla, které se třikrát opakuje. Pak ihned následuje vyznání víry a vše je zakončeno děkovnou modlitbou.

V byzantské liturgické tradici bezprostředně po úvodu, který tvoří s následující částí jeden celek následují exorcizmy. Jsou to celkem čtyři modlitby, v kterých jsou také zmíněny některé události z dějin spásy. V celém tomto ritu je zjevně kladen větší důraz na osvětlení a vlití milosti, tedy na to, že se dá Bůh poznat člověku, než-li na to, že člověk svým intelektem poznává Boha. Tak lze asi také zdůvodnit, proč v textech této bohoslužby není poučující část, tedy bohoslužba slova. Po exorcizmech následuje zřeknutí se ďábla a vyznání víry.

V latinské křestní liturgii bezprostředně po úvodu následuje bohoslužba slova, kdy se bez nějakého úvodu ihned začínají číst čtení. Počet a výběr čtení je na uvážení kněze. Pak následují přímluvné modlitby, jak bývá při bohoslužbě slova obvyklé. Poté následuje vzývání svatých-litanie. Pak následuje exorcizmus a mazání olejem katechumenů.

4. 2. 1. 3 Křest

Ve všech třech ritech nyní následuje křestní bohoslužba. V syrském obřadu zatím vše probíhalo u chrámového vchodu případně v chrámě, v byzantském před chrámovým vchodem a v latinském u vchodu a v chrámě, nyní se pokračuje u všech tří ritů v baptisteriu, nebo zkrátka u křtitelnice.

V syrském obřadu začíná takzvaná druhá bohoslužba, při níž se křtí. Přestože v současnosti tyto dvě bohoslužby se konají vždy společně jako bohoslužba jediná, v bohoslužebných knihách se spíše ještě mluví o dvou bohoslužbách. Nepochybně to má původ v dobách, kdy se počítalo převážně se křtem dospělých, křestní obřady byly rozsáhlejší a výrazně členěné.

Tato část křestní bohoslužby začíná tím, že kněz vlévá vodu do křtitelnice. Následuje poměrně krátká modlitba svěcení křestní vody. Pak kněz vloží do křtitelnice dřevěný kříž, zakryje ji textilní pokrývkou a zapálí dvě svíce po stranách křtitelnice stojící.

Pak následuje tichá modlitba, v níž se kněz modlí za sebe sama, a pak hlasitá modlitba, v níž se modlí za křtěnce. Následuje mazání olejem. Pak následují modlitby, ve kterých především vyniká radost nad obnovou lidského pokolení.

Kněz odkrývá s jásavě děkovnými modlitbami křtelnici. Následují modlitby, v nichž je zmíněno, jak mocným nástrojem Božím je voda v dějinách spásy. Pak kněz exorcizuje křestní vodu a prosí spolu s jáhnem Ducha svatého, aby do ní sestoupil. Opět následuje žehnání vody. Pak kněz vlévá křížmo za příslušných modliteb do vody a znovu ji žehná, zatímco je dítě svlékáno ze svého oděvu. Pak je křtěnec opět mazán na čele olejem a následně je pomazáno celé jeho tělo. Během tohoto mazání jáhni zpívají patřičné hymny. Pak následuje se samotný křest, kdy kněz křtěnce ponoří do křtelnice tváří k západu, říká křestní formuli, přičemž ho polévá vodou. Pak ho celého obmyje, vyndá ze křtelnice a předá kmotrovi. Jáhni zpívají hymnus o křtěncově znovuzrození, začlenění do církve a posvěcení.

V byzantském ritu začíná vlastní křestní bohoslužba u křtelnice velkou jekténií, tedy přímluvnými modlitbami, kterou pronáší jáhen zatímco kněz se potichu modlí kající modlitbu. Následuje žehnání vody. Žehnací modlitba je poměrně obsáhlá. Pokud kněz nemá posvěcený olej, tak ho nyní žehná. Kněz vlévá olej do křestní vody a maže křtěnce. Pak následuje samotný křest. Kněz celého křtěnce obráceného tváří k východu třikrát ponoří do křtelnice a přitom pronáší křestní formuli. Ihned po vyjmutí křtěnce z křtelnice všichni zpívají žalm 32.

V latinském ritu se po příchodu ke křtelnici začíná modlitbou za křtěnce. Pak následuje svěcení křestní vody. Ve všech ze tří možných způsobů žehnání, jsou zmíněny dějiny spásy. V případě, že je křestní voda už posvěcena, tak se toto vynechává. Pak následuje zřeknutí se ďábla a vyznání víry. Pak následuje samotný křest. Není stanoveno jakým směrem má být obrácen křtěnec ani křtící. Kněz říká křestní formuli a třikrát polévá nebo ponořuje křtěnce. Jestliže se křtí ponořením, tak křtěnce pozvedá z křestní vody kmotr.

4. 2. 1. 4 Obřady po křtu

Bezprostředně po křtu následuje v syrském ritu pomazání křížmem na čele a pak po celém těle pokřtěného, čímž je mu předána plnost darů Ducha svatého. Následuje oblečení pokřtěného do bílých rouch a tichá děkováná a hlasitá prosebná modlitba. Jestliže se někdo ihned po svaté liturgii říká se tři modlitby za pokřtěného. Po první modlitbě všichni i nově pokřtěný říkají společně Otče náš. Jestliže se křtí ihned po svaté liturgii, tak se toto vynechává a následuje korunovace u oltáře. Kněz za příslušných modliteb uzavře pokřtěnému na hlavu korunovační vínek. Pak za zpěvu jáhnů podá kněz pokřtěnému Eucharistii. Následuje mariánský chvalozpěv a pokřtěného kněz vnese, pokud je to muž, třikrát do svatyně k oltáři. Pak je závěrečné požehnání. Přestože se rituální sejmoutí křestní koruny má konat nejlépe týden po křtu, bývá křestní koruna sejmuta během recitování příslušné modlitby obvykle ihned po požehnání.

V byzantském ritu bezprostředně po křtu kněz pokropí křestní vodou bílá roucha a případně i náprsní křížek. Pak obléká pokřtěného do těchto rouch zatímco přítomní zpívají tropar. Následuje pomazání svatým křížmem (myron) na patřičných místech těla, při němž přijímá pokřtěný plnost darů Ducha svatého. Pak navazuje čtení z listu Římanům a z evangelia sv. Matouše a pokračuje se jekténií-přímluvnou modlitbou. Pak kněz propouští lid a ukončuje bohoslužbu. Většinou ihned nenásledují postřižiny, které by však měly být konány až osmý den po křtu.

V latinském ritu ihned po křtu následuje pomazání křížmem. Toto pomazání však obvykle jen symbolizuje, že křtem bylo vtisknuto nesmazatelné znamení. Pokud je pokřtěn

dospělý bývá toto pomazání vtisknutím pečeti Ducha svatého. Při většině křtů toto pomazání není biřmováním. Následuje obléknutí bílého roucha a předání hořící svíce, která se zapálí od svíce velikonoční. Pak se říká modlitba Otče náš a ukončuje se požehnáním. Někde bývá zvykem, že se nově pokřtěné dítě přinese k oltáři. Pokud je dospělý pokřtěn při mši sv., podává se mu také svaté přijímání.

4.2.2 Rozdíly

Různé drobné rozdíly by se našly v posloupnosti a důrazu provedení jednotlivých částí. S klidným srdcem lze konstatovat, že jedna a táž věc se koná trochu rozdílným způsobem. Při tom všem považují jednu věc za velmi podstatnou. Největší rozdíl mezi těmito křestními obřady je v umístění bohoslužby slova. Nejde jen o trochu jiné rozvržení bohoslužby, ale o zcela jiné pojetí. Je to primárně rozdíl v teologickém a zejména spirituálním vnímání křtu. Samozřejmě všechny církve křtí pouze ty, kteří poznali Krista, uvěřili v něho a chtějí být pokřtěni. Všechny církve před křtem vyučují kandidáty křtu nauce víry a seznamují je s křesťanským životem. Tato příprava se v syrském a latinském ritu zobrazuje i v bohoslužbě před samotným křtem, kdy křtěnec a všichni zúčastnění jsou ještě formováni slyšením slova Božího. V byzantském ritu a spiritualitě se však klade daleko větší důraz na proměnu způsobenou křtem. Na oživení, znovuzrození, proměnění a osvětlení, které působí milost křtu a pomazání Duchem svatým. Počítá se s tím, že to, jak člověk rozuměl, prožíval a uskutečňoval křesťanskou víru před křtem, se vůbec nesrovnává s jeho stavem po křtu. Teprve po křtu přechází z mělkého, mlhavého a nedokonalého k onomu „hutnému pokrmu“, který by před tím nemohl strávit.⁵⁵ Proto přichází v byzantském ritu slyšení slova Božího až po křtu, kdy se počítá s tím, že s přijetím milosti znovuzrození, očistění a posvěcení dostal novokřtěnec zcela novou možnost rozumět křesťanské nauce. Pro spiritualitu má tento rozdíl, který se projevuje v křestní liturgii dalekosáhlé důsledky. Ovlivňuje nejen duchovní život jednotlivců a jednotlivých komunit, ale má přímý vliv na to, jak církve rozumí sama sobě, jakým způsobem žije a jak se projevuje vůči vnějšímu světu.

---

⁵⁵ „Každý, kdo potřebuje mléko, protože nepřivyl slovu spravedlnosti, je jako nemluvně. Hutný pokrm je pro vyspělé, pro ty, kdo mají cvičením své smysly vypěstovány tak, že rozeznají dobré od špatného.“ Žd 5, 13 – 14.
„Dokud jsem byl dítě, mluvil jsem jako dítě, smýšlel jsem jako dítě, usuzoval jsem jako dítě; když jsem se stal mužem, překonal jsem to, co je dětinské. Nyní vidíme jako v zrcadle, jen v hádance, potom však ujríme tvář v tvář. Nyní poznávám částečně, ale potom poznám plně, jako Bůh zná mne.“ 1 Kor 13, 11 – 12.
„Moudrosti sice učíme, ale jen ty, kteří jsou dospělí ve víře...“ 1 Kor 2, 6.

5 Překlad německého oficiálního textu křestních obřadů Syrské ortodoxní církve z Antiochie do češtiny

Svátost svatého křtu podle bohoslužebného řádu Syrské ortodoxní církve z Antiochie

Pravidla a poučení z knihy Hudoyo a jiné církvní předpisy.

1. Svatý křest je svátostí, která otvírá bránu, jíž lidé přicházejí ke křesťanské víře. Proto ho kněz musí vykonat s nejvyšší pečlivostí a znalostí, věřící pak ho mají přijmout s pravou vírou.

2. Svátost křtu se má konat v křestní kapli kostela, kromě případů nouze, zejména z důvodů vážné nemoci, nebo jestliže to vyžadují okolnosti. Pak se má konat křest v domech věřících se souhlasem biskupa. V tom případě se musí připravit dostatečně velká a hluboká nádoba, v níž se posvětil křestní voda. Tak to má být i v zemích, kde ještě nemáme kostely ani modlitebny.

3. Biskup stejně jako i kněz mají oblečena všechna bohoslužebná roucha. Je-li to v kostele obvyklé, má se užívat kadidla.

4. Křest se má konat ráno po Božské liturgii, pokud případ nouze nevyžaduje dřívější nebo jinou dobu.

5. Pro křtěnce mužského pohlaví musí být pravoslavný kmotr a pro křtěnce ženského pohlaví pravoslavná kmotra.

6. Při křtu se užívají dva různé druhy oleje. Olej (mesh'ho), který je posvěcen biskupem. S ním se maže před ponořením křtěnce do křtitelnice. Dále pak svaté křížmo, které je svěceno patriarchou. Vtiskuje se jím pokřtěnému pečeť a užívá se až po křtu.

7. Kmotři se mají před účastí na slavení křtu s kající bází a čistotou vyzpovídat ze svých hříchů a přijmout svatou eucharistii. Mají také povinnost křtěnce vyučovat v křesťanské víře.

8. Kněz je povinen zapsat jméno pokřtěného do křestní matriky kostela. Je hodné doporučení dát křtěnci křesťanské jméno.

9. V žádném případě se neschvaluje, aby kněz, když křtí děti mužského a ženského pohlaví při jedné bohoslužbě, je ponořoval do jedné a téže vody. Nejdříve má ponořit děti mužského pohlaví a po výměně vody děti ženského pohlaví. V případě, že je mnoho křtěnců téhož pohlaví, má kněz děti ponořovat postupně po pořadí nejstarším počínaje.

10. Jestliže je dítě smrtelně nemocné, má je kněz křtít bez ponoření. Pouze lije vodu na jeho čelo a je-li to možné na další části těla.

11. Svátost svatého křtu má být vykonána dva týdny po narození dítěte, kromě případu nouze. V případě nouze může být dítě pokřtěno i měsíc po narození, v žádném případě se však nemá čekat déle než dva měsíce.

12. Kněz může své vlastní děti křtít jen v případě nouze, nebo je-li jiný kněz nedostupný.

13. Je-li dítě smrtelně nemocné, může ho pokřtít v nepřítomnosti kněze i jáhen. Později, jestliže dítě žije, má kněz křest potvrdit, tím že ho maže křížmem.

14. V případě nouze může kněz křtít i když předtím jedl. V nebezpečí smrti má kněz vykonat křest kratší formou Mor Severia, patriarchy Antiošského.

15. Křtí-li se dívka nebo dospělá žena, má kněz olej i svaté křížmo nalít do velké nádoby s křestní vodou a zatáhnout závěs mezi sebou a křtěnkou. Pak má vykonat křest tak, že křtěnku pomáže olejem nebo křížmem vždy jen na čele. Pravou ruku položí na hlavu křtěnky a křtí ji ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého tak, že se křtěnka ponořuje do vody sama. Ta má přitom mít oblečenu bílou róbu. Dříve bývalo obvyklé, že jáhenky a řeholnice mazaly křtěnky. Dnes je obvyklé, že přitom pomáhají kněžské ženy. Podobným způsobem si má kněz počínat, jestliže křtí dospělé muže. Po křtu mají bílé róby zůstat v kostele. Křestní voda má být vylita na místo k tomu určené nebo na jiné čisté místo, jako je pole nebo zahrada.

16. Když je křest nějaké osoby nejistý nebo ho nelze doložit dokumenty, má ji kněz pokřtít takto: N. jestliže nejsi pokřtěn (pokřtěna), tak tě křtím ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého.

17. Církev uznává křest chalcedonských, například Řecké ortodoxní církve a Římskokatolické církve. Jestliže byl někdo platně pokřtěn v nějaké protestantské církvi, tak musí být ještě pomazán svatým křížmem, protože protestantské církve křížmo neužívají.

Požehnání matky a dítěte čtyřicet dní po narození.

Matka s dítětem v náruči a s dvěma hořícími svícemi v ruce stojí u vchodu do kostela. Kněz má oblečenu štolu (hamnikho) a říká následující modlitbu:

Kriste, náš Bože, jenž jsi tajemným způsobem jednorozený syn skrytého Otce, ty ses ve svém milosrdenství sklonil k nám slabým lidským bytostem a sestoupil jsi z nebe na zem. Přijal jsi tělo skrze Ducha svatého a skrze vyvolenou Pannu Marii. Ty jsi přijatou svatou obětí, sladkou libou vůní, již je usmířen tvůj nebeský Otec s námi nízkými lidskými bytostmi. Ty jsi vyplnil zákon svého služebníka Mojžíše.

Také nyní, Pane, všemohoucí Bože, prosíme tě pro tvé milosrdenství a slitování, abys zachoval tohoto svého služebníka N. navždy neposkvrněného hříchem a čistého, neboť on nyní přichází do chrámu vyprosít si přímluvu a požehnání.

Pane, obrať se k němu a dej mu milost Ducha svatého, již bude zcela očištěn od všech poskvrn těla i duše, a bude hoden vstoupit do tvého svatého chrámu, aby ti vzdával chválu a díkyčinění nyní i navěky. Amen.

Je-li dítě pokřtěno říká kněz následující modlitbu:

Kriste, náš Bože, jenž jsi po čtyřiceti dnech přišel se svou matkou Marií do chrámu, byls v náruči Simeona, zbožného a spravedlivého starce, požehnej je oba a ochraňuj je dnem i nocí mocí své pomoci a milosti. Buď pro ně neochvějnou tvrzí a valem, abys je chránil přede vším zármutkem a každým žalem, a přístavem pokoje, abys je chránil přede vší starostí a tísní duše, aby ti vzdávali slávu a díkyčinění nyní i navěky. Amen.

Není-li dítě pokřtěno říká kněz následující modlitbu:

Pane, náš Bože, jenž jsi čtyřicet dní po narození se svou matkou Marií přišel do chrámu, abys naplnil, co zákon přikazuje, a byls v náruči Simeona, zbožného a spravedlivého starce, učiň tohoto svého služebníka svou nekonečnou mocí hodným, aby omytím obdržel odolnost proti zlému a přijetím tvého těla a krve byl započten do společenství vyvolených, neboť tobě náleží sláva a čest s Otcem a Duchem svatým nyní vždycky a po všechny věky. Amen.

Kněz přivede matku s dítětem ke svatyni a přečte následující (Luk2,22-40):

Když uplynuly dny jejich očišťování podle zákona Mojžíšova, přinesli Ježíše do Jeruzaléma, aby s ním předstoupili před Hospodina – jak je psáno v zákoně Páně: vše co je mužského rodu a otvírá život matky, bude zasvěceno Hospodinu - a aby podle ustanovení zákona obětovali dvě hrdličky nebo dvě holoubata.

V Jeruzalémě žil muž jménem Simeon; byl to člověk spravedlivý a zbožný, očekával potěšení Izraele a Duch svatý byl s ním. Jemu bylo Duchem svatým předpověděno, že neuzří smrti, dokud nespatří Hospodinova Mesiáše. A tehdy veden Duchem přišel do chrámu. Když pak rodiče přinášeli Ježíše, aby splnili, co o dítěti předpisoval Zákon, vzal ho Simeon do náručí a takto chválil Boha:

„Nyní propouštíš v pokoji svého služebníka,
Pane, podle svého slova,
neboť mé oči viděli tvé spasení,
které jsi připravil přede všemi národy –
světlo, jež bude zjevením pohanům,
slávu pro tvůj lid Izrael.“

Ježíšův otec a matka byli plni údivu nad slovy, která o něm slyšeli. A Simeon jim požehnal a řekl jeho matce Marii: „Hle, on jest dán k pádu i k povstání mnohých v Izraeli a jako znamení, kterému se budou vzpírat – i tvou vlastní duši pronikne meč – aby vyšlo najevo myšlení mnohých srdcí.“

Žila tu i prorokyně Anna, dcera Fanuelova, z pokolení Ašerova. Byla již pokročilého věku; když se jako dívka provdala, žila se svým mužem sedm let a pak byla vdovou až do svého osmdesátého čtvrtého roku. Nevycházela z chrámu, ale dnem i nocí sloužila Bohu posty i modlitbami. A v tu chvíli k nim přistoupila, chválila Boha a mluvila o tom dítěti všem, kteří očekávali vykoupení Jeruzaléma.

Když Josef a Maria vše řádně vykonali podle zákona Páně, vrátili se do Galileje do svého města Nazareta.

Dítě rostlo v síle a moudrosti a milost Boží byla s ním.

Svatost svatého křtu.

První bohoslužba.

Bohoslužba pro čekatele křtu.

Všechny hlasité modlitby první bohoslužby pronáší kněz aniž by měl rozepjaté ruce.

Formulace textu jsou určeny pro jednoho křtence mužského pohlaví. V případě použití textu pro více křtěnců mužského pohlaví, nebo pro jednoho nebo více křtěnců ženského pohlaví se musí formulace patřičně upravit.

Kněz: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému

Jáhen: a na nás slabé hříšníky ať přijde jeho milosrdenství a slitování v tomto i onom světě na věky. Amen.

Vstupní modlitba.

Kněz: Všemohoucí Bože, učiň nás hodnými přiblížit se v čistotě a svatosti k velkolepé a božské svátosti s ryzí vděčností tvých dětí. Popatří na nás, abychom se radovali s nepomíjející radostí a blažeností s tebou, Otcem, Synem a Duchem svatým, nyní i navěky. Amen.

Jáhen říká žalm 51:

Smiluj se nade mnou, Bože, pro milosrdenství svoje,
pro své velké slitování zahlad' moje nevěrnosti,
Moji nepravost smyj ze mne dokonale,
očisť mě od mého hříchu!
Doznávám se ke svým nevěrnostem,
svůj hřích mám před tebou stále.
Proti tobě samému jsem zhřešil,
spáchal jsem, co je zlé ve tvých očích.
A tak se ukážeš spravedlivý v tom, co vyřkneš,
ryzí ve svém soudu.
Ano, zrodil jsem se v nepravosti,
v hříchu mě počala matka.

Ano, v opravdovosti máš zalíbení,
dáváš mi poznávat tajuplnou moudrost.
Zbav mě hříchu, očist' yzopem a budu čistý,
umyj mě, budu bělejší než sníh.
Dej, ať slyším veselí a radost,
ať jásají kosti, jež jsi zdeptal.
Odvrát' svou tvář od mých hříchů,
zahlad' všechny moje nepravosti.
Stvoř mi, Bože, čisté srdce,
obnov v mém nitru pevného ducha.
Jen mě neodvrhuj od své tváře,
ducha svého svatého mi neber!
Dej, ať se veselím z tvé spásy,
podepři mě duchem oddanosti.
Budu učit nevěrné tvým cestám
a hříšníci se budou obracet k tobě.
Vysvobod' mě, abych nebyl vinen krví, Bože,
Bože, moje spáso, ať plesá můj jazyk pro tvou spravedlnost.
Panovníku, otevři mé rty,
ať má ústa hlásají tvou chválu.
Oběť, kterou bych dal, se ti nezalíbí,
na zápalných obětech ti nezáleží.
Zkroušený duch, to je oběť Bohu.
Srdcem zkroušeným, Bože, nepohrdáš!
Prokaž dobro Siónu svou přízní,
vybuduj jeruzalémské hradby.
Pak se ti zalíbí oběti spravedlnosti, zápaly a celopaly,
pak ti budou na oltáři obětovat býčky.

Hymnus.

Nápěv: At d'Labthulto Mariam.

Pane, svým křtem jsi posvětil křest, jímž budeme očištěni od zavrženíhodných hříchů. Pane, buď nám milostiv.

Pane, jenž jsi zářivým světlem, které vychází z Otce, nech své světlo zářit do srdcí, která tebe prosí. Pane, buď nám milostiv.

Kněz: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

Sláva Otci, který nás stvořil, a Synu, který nás svým křtem spasil, i Duchu svatému, jenž nás, kteří jsme jen prach, činí živými. Pane, buď nám milostiv.

Quoal'yon (druhý tón) žalm 29, 1;3 a 4.

Přiznejte Hospodinu, synové Boží, aleluja, přiznejte Hospodinu slávu a sílu. Hospodinův hlas burácí nad vodami, aleluja, zahřímal Bůh slávy. Hospodin nad mocným vodstvem, aleluja, Hospodinův hlas je plný moci.

Modlitba

Kněz: Pane, Bože nebeských mocností, požehnej tohoto svého služebníka, který se má připravit ke křtu. Popřej mu rozvážnost moudrého rozumu, aby porozuměl podstatě tohoto napomenutí. Dej mu, Pane, bázeň do srdce, osviť jeho mysl, aby mohl upozorovat marnost světa, a tak, když odvrhne všechnu světskou bohaprázdnotu a marnost, se stal hodným se znovu zrodit narozením, které přichází shůry, a je z vody a Ducha. Přiveď ho k tomu, aby byl započten k ovcím pravého pastýře a poznamenan pečeti Ducha svatého. Dej mu, aby se stal vzácným údem v těle tvé svaté církve, který bude hodným požehnané naděje na návrat našeho velkého Boha a Spasitele, Ježíše Krista, jemuž s tebou i Svatým duchem náleží chvála, sláva a klanění nyní i navěky.

Jáhen: Amen. Barchmor (Požehnej, Pane).

Kněz: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

Eqbo (závěrečná modlitba).

Křtem vodou a Duchem jsme očištěni od nákazy hříchu, do níž nás nepřítel uvrhl. Tak jsme přivedeni na cestu, jež je stále nová a nikdy se nestane starou. Tato cesta je duchovní, bezpečná a čistá, ona žije v myslích věřících, které si zamiloval Bůh.

Jáhen: Stomen kalos, Kyrie eleison. (Dej at' stojíme řádně, Pane, smiluj se.)

Husoyo (Modlitba za odpuštění hříchů).

Kněz: Snažně se modleme k Pánu za milosrdenství a milost: Milosrdný Bože, buď nám milostiv a pomáhej nám. Učiň nás hodnými, abychom ti neustále, v každém okamžiku a po všechny časy vzdávali chválu, dík a nekonečné velebení.

Proemion (Úvod).

Kněz: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému, Králi všech králů a Pánu celého světa, čirému a neviditelnému, jenž jediný je pramen moudrosti, skrze něho je všechno stvořeno na nebi i na zemi, je znám v jednotě a vyznáván a veleben v trojici, teď ve chvíli křtu svého služebníka, v každý okamžik a ve všech chvílích, hodinách a dnech našeho života, navždy.

Jáhen: Amen.

Obětování kadidla.

Nyní kněz může obětovat kadidlo a přitom říká:

Ke cti a slávě svaté a slavné Trojice bude toto kadidlo skrze mé slabé a hříšné ruce spáleno. Modleme se, prosme našeho Pána o soucit a slitování. Milosrdný Bože, buď nám milostiv a pomáhej nám.

Sedo (modlitba).

Bože, jenž jsi se stal člověkem. Bez manželského styku ses nepochopitelně narodil v těle ze svaté Panny, abys vodou a Duchem učinil z lidstva děti Boha, Otce. Ty tvoříš malé děti v mateřském lůně a sám ses stal malým dítětem, protože chtěl obnovit Adama, svůj věrný obraz, který se vylouhoval hříchem. Osvobod' a očisti ho protřibením v Duchu svatém. Ty jsi křest nepotřeboval, ale stalo se, že ses nechal pokřtít, abys svým svatým křtem posvětil vodu Jordánu. Ty jsi Syn Vznešenosti, který sklonil svou hlavu pod ruce Jana Křtitele. Na tebe sestoupil Duch svatý jako holubice a Otec zvolal z nebes: „Ty jsi můj milovaný Syn, v němž mám zalíbení,“ a nebeské mocnosti při tom povstali s bázní a chvěním. Ty, Pane, vlož svou pravou, milostí naplněnou ruku na tohoto svého služebníka, který se připravuje ke křtu. Posvěť, osvobod' a očisti ho yzopem, který všechno posvěcuje. Žehnej svému lidu a ochraňuj své dědice. Pro své milosrdenství jsi nás zahalil přeslavným šatem darů Ducha svatého a křtem, druhým narozením, které hříchy posvěcuje, jsi nám

přislíbil milost, že se staneme duchovními syny tvého Otce. Také nyní nám dopřej, milostivý Bože, abychom mohli s důvěrou a dobrou nadějí se stát hodnými sloužit ti v tvé přítomnosti každý den našeho života, v němž vzdáváme chválu a slávu tobě i Otci a Duchu svatému nyní i navěky.

Kněz: Od Boha můžeme obdržet odpuštění našich vin i prominutí našich hříchů v obou světech nyní i navěky. Amen.

Qolo (Hymnus). Nápěv: Lo Ldeeno ulo Latbaato.

Bylo slyšet hlas Jana Křtitele, jak říká Jordánu: „Očisti své vody od rzi hříchu a důkladně obmyj poskvrnu svého nitra, neboť Pán nebe i země přišel, aby se nechal pokřtít, aleluja, a aby všechno posvětil.“

Kněz: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

Tři svátosti ustanovil náš Pán ve své církvi, která je křížem vykoupěna, křest, eucharistii a řádně zřízené kněžství, které přináší smír hříchům jeho stáda, aleluja, a o milosrdenství prosí.

Jáhen: Milosrdný Bože smiluj se nad námi a pomoz nám.

Etro (modlitba kadila).

Kněz: Pro tvé nezměrné milosrdenství, Pane, přinášíme sladké kadidlo za tvého služebníka, který je připraven ke svatému křtu, jímž skrze tebe bude zapsán k životu, zrozen k duchovnímu životu, abys jej mohl zapsat do knihy věčného života, a aby byl připočten k věřícím, pro něž platí tvé přísliby. Vzdal od jeho života všechna klamání nepřitele. Vtiskni mu svou svatou pečeť, aby mu byla napomenutím a ochranou. Učiň ho silným ctnostností a spravedlností, s nimiž bude moci zvítězit nad zlem, a dodržováním božských přikázání se stát hodným toho, aby vzdával slávu a chválu tobě a Otci i Duchu svatému nyní i navěky. Amen.

Čtení z Písma svatého.

Jáhen: Slyšel jsem říkat Pavla, blahoslaveného apoštola: Když někdo přijde k vám a bude vám kázat něco jiného, než jsme vám kázali my, ať je to třeba anděl z nebe, ať je vyloučen z církve. Pohleď, různá učení přijdou ze všech stran. Požehnaný, kdo začíná i končí v Boží nauce.

Jáhen: žalm 114, 5

Moře, co je ti, že utíkáš, Jordáne, že se zpět obracíš? Aleluja.

Jáhen čte z listu apoštola Pavla Římanům 6, 1-8.

Bratři. Co tedy máme říci? Že máme dále žít v hříchu, aby se rozhojnila milost? Naprosto ne! Hříchu jsme přece zemřeli – jak bychom v něm mohli dále žít? Nevíte snad, že všichni, kteří jsme pokřtěni v Krista Ježíše, byli jsme pokřtěni v jeho smrt? Byli jsme tedy křtem spolu s ním pohřbeni ve smrt, abychom – jako Kristus byl vzkříšen z mrtvých slavnou mocí svého Otce – i my vstoupili na cestu nového života. Jestliže jsme s ním sjednoceni, protože máme účast na jeho smrti, jistě budeme mít účast i na jeho zmrtvýchvstání. Víme přece, že starý člověk v nás byl spolu s ním ukřižován, aby tělo ovládané hříchem bylo zbaveno moci a my už hříchu neotročili. Vždyť ten, kdo zemřel, je vysvobozen z moci hříchu. Jestliže jsme spolu s Kristem zemřeli, věříme, že spolu s ním budeme také žít. Barchmor.

Když má být pokřtěno děvče, čte se Galaťanům 3, 23-29.

Bratři. Dokud nepřišla víra, byli jsme zajatci, které zákon střežil pro chvíli, kdy víra měla být zjevena. Zákon byl tedy naším dozorcem až do příchodu Kristova, až do ospravedlnění z víry. Když však přišla víra, nemáme již nad sebou dozorce. Vy všichni jste přece skrze víru syny Božími v Kristu Ježíši. Neboť vy všichni, kteří jste byli pokřtěni v Krista, také jste Krista oblékli. Není už rozdíl mezi židem a pohanem, otrokem a svobodným, mužem a ženou. Vy všichni jste jedno v Kristu Ježíši. Jste-li Kristovi, jste potomstvo Abrahamovo a dědicové toho, co Bůh zaslíbil. Barchmor.

Jáhen: žalm 51,9

Zbav mě hříchu, očisť yzopem a budu čistý,
umyj mě, budu bělejší nad sníh. Aleluja.

Evangelium.

Barchmor. Nech nás v tichosti, bohabojnosti a skromnosti pozorně slyšet dobrou zprávu z živoucího slova svatého evangelia našeho Pána Ježíše Krista, které nám bude přečteno.

Kněz: Pokoj s vámi se všemi. +

Jáhen: Pane, učiň nás toho hodnými. I s duchem tvým.

Kněz: Svaté evangelium našeho Pána Ježíše Krista, poselství života, podle apoštola Jana, který světu zvěstuje život a vykoupení.

Ať je chválen ten, který přišel a přijde ve jménu Páně. Sláva tomu, který povstal k našemu vykoupení. Jeho milosrdenství buď s námi se všemi.

Kněz: V tuto chvíli ať nastane spojení našeho Pána, Boha a Vykupitele Ježíše Krista, Slova života, které se stalo člověkem skrze svatou Pannu Marii, s tímto shromážděním.+

Jáhen: Tomu my věříme a vyznáváme to.

Kněz čte z Janova evangelia 3, 22-27.

Mezi farizei byl člověk jménem Nikodém, člen židovské rady. Ten přišel k Ježíšovi v noci a řekl mu: „Mistře, víme, že jsi učitel, který přišel od Boha. Neboť nikdo nemůže činit znamení, která činíš ty, není-li Bůh s ním.“ Ježíš mu odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo znovu, nemůže spatřit království Boží.“ Nikodém mu řekl: „Jak se může člověk narodit, když je už starý? Nemůže přece vstoupit do těla své matky a podruhé se narodit.“ Ježíš odpověděl: „Amen, amen, pravím tobě, nenarodí-li se kdo z vody a z Ducha, nemůže vejít do království Božího. Co se narodilo z těla, je tělo, co se narodilo z Ducha, je duch. Nediv se, že jsem ti řekl: Musíte se narodit znovu. Vítr vane, kam chce, jeho zvuk slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam směřuje. Tak je to s každým, kdo se narodil z Ducha.“

Pokoj s vámi se všemi. +

Když má být pokřtěno děvče, čte se Jan 3, 22-27.

Ježíš odešel se svými učedníky do judské země; tam s nimi pobýval a křtil. Také Jan křtil v Aion, blízko Salim, protože tam byl dostatek vody; lidé přicházeli a dávali se křtít. To bylo ještě před Janovým uvězněním. Mezi učedníky Janovými a Židy došlo ke sporu o očišťování. Přišli k Janovi a řekli mu: „Mistře, ten, který byl s tebou na druhém břehu Jordánu, o němž jsi vydal dobré svědectví, nyní sám křtí a všichni chodí k němu. Jan odpověděl: „Člověk si nemůže nic přisvojit, není-li mu to dáno z nebe.“

Pokoj s vámi se všemi. +

Antifona (Žalm 51, 4): Moji nepravost smyj ze mne dokonale a očist' mě od mého hříchu!

Síla yzopu nemůže očistit hřích, který jsem spáchal; voda zákona ho není schopna smýt ani symbolicky, avšak plně ho očistí deště a zkoušky božského obmytí a bohatství jeho velikého milosrdenství.

Jáhen: Kyrie eleison.

Kněz s tváří obrácenou k východu říká následující tichou modlitbu.

Všemohoucí Bože, jenž znáš myšlenky lidí a zkoumáš srdce i ledví, ačkoli jsem ještě bídný a nehodný, povolal jsi mě ve svém milosrdenství k této službě. Proto, Pane, neoškliv si mě kvůli mým hříchům, ale odvrát' ještě svou tvář ode mě. Vymaž má provinění, obmyj poskvrny mého těla, očisti nečistotu mé duše a zcela mě posvěť. Abych se nestal otrokem hříchu, zatímco prosím za ostatní o odpuštění hříchů. Pane, neposílej svého služebníka v nemilosti pryč, ale potěš ho. Pošli svého Svatého ducha, aby mě posiloval při vykonání tohoto velkého a božského tajemství, které mě čeká.

Pokračuje nahlas:

Neboť tento tvůj služebník se stane hodným, aby byl křtem zasazen jako Kristův obraz, a tak mohl mít účast na jeho vzkříšení. Dej mu, aby obdržel korunu vítězství a pozvání shůry, pokud bude opatrovat dar Ducha svatého a upevňovat důvěru ve tvou milost. Dej, Pane, aby byl započten k prvorozeným, jejichž jména jsou zapsána v nebi, skrze Ježíše Krista, jenž ať je s tebou a s Duchem svatým chválen a veleben nyní i navěky.

Jáhen: Amen. Kyrie eleison.

Kněz vloží kadidlo do kaditelnice a říká s tváří obrácenou k východu následující tichou modlitbu.

Dárce světla, které osvěcuje duše i těla, ty jsi řekl: „Světlo ať zasvítí v temnotách“, a ono zasvítilo do našich srdcí, daroval jsi nám spásonosné očištění požehnanou vodou a božskou svatost svatým pomazáním jakož i spojení s naším Pánem Ježíšem Kristem účastí na jeho svatém těle a krvi. Nyní jsi povolal tohoto svého služebníka z temnot a omylu k poznání tvé pravdy. Milosrdný Pane, prosíme tě, zapiš jeho jméno do knihy života.⁹ Připočti ho ke tvým, kteří se tě bojí, a dej ať je poznamenán světlem tvé tváře. Kříž tvého Krista ať může být vtisknut do jeho srdce a rozumu. Ochraňuj ho ode vši zloby nepřítelé, aby tak unikl marnosti světa a chodil po cestě božských přikázání.

Pokračuje nahlas.

Daruj mu svůj božský dech, který tvůj jednorozený syn vydechl na své učedníky. +

Kněz dechne na tvář křtěného, děláje při tom pohybem úst kříž.

Odstraň z jeho svědomí všechny zbytky modlářství a připrav ho na přijetí Ducha svatého. +

Dej, aby byl hodný křtu nového zrození. +

Učiň ho hodným odpuštění hříchů skrze svého jednorozeného Syna, našeho Pána, Boha a Vykupitele Ježíše Krista. S ním tobě náleží čest, sláva a moc i s Duchem svatým, jenž je svatý, dobrý, klanění hodný a životodárný, jedné podstaty s tebou nyní, vždycky i navěky.

Jáhen: Amen.

Jáhen drží hlavu dítěte a říká: Barchmor. (Požehnej, Pane.)

Kněz dělá třikrát znamení kříže na čele dítěte aniž by užil olej a říká:

N. je označen ve jménu Otce +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Syna +

Jáhen: Amen.

Kněz: i oživujícího a svatého Ducha + k životu věčnému.

Jáhen: Amen. Kyrie eleison.

Kněz říká následující tichou modlitbu: Volám k tobě, Pane, všemohoucí Bože, abys, skrze svého jednorozeného Syna, našeho Pána a Spasitele Ježíše Krista, vyhnal všechny zlé duchy a všechna pokušení, a aby se stranil toho, co je zakázáno. Tak tato duše, která se k tobě blíží, bude moci přijmout s čistotou a svatostí Ducha svatého. Pane, odhal a posil slovo víry, které v tvém jménu hlásáme, abychom rty marně nepovídali, ale mluvili s tvou milostí a silou, která svět osvobozuje od zla.

Kněz pokračuje nahlas:

Tobě Bože, jenž nad námi vládneš, Otče a jednorozený Synu i Duchu svatý vzdáváme slávu nyní i na věky věků.

Zařikání zlého ducha

Delší způsob

Při vyřčení každého exorcismu dělá kněz znamení kříže před obličejem dítěte. Dítě je obráceno obličejem k východu.

Voláme k tobě Pane, náš Bože, Spasiteli nebe i země a všech stvoření viditelných i neviditelných, vkládáme své ruce na tvého tvora, který bude poznamenan v tvém svatém jménu. Umlčujeme všechny ďábly, demony a nečisté duchy, aby museli opustit tvého tvora, jehož stvořila tvá svatá ruka. Uslyš nás, Pane, ovládni jeho nitro a očisti tohoto svého služebníka od ponoukání nepřítele.

+ Ty však slyš, zvrhlíku a buřiči, jímž stále jsi, když moříš tohoto Božího tvora.

+ Nepříteli spravedlnosti, který ses vzepřel svatým a božským zákonům, já tě zaklínám pro vznešenou moc velikého krále: Vzdal se s bázni a buď podřízen všemohoucímu Pánu, který svým příkazem zemi nad vodami ustanovil a břehem hranici moře vymezil.

+ Zařikám tě při Bohu, jemuž patří vše na nebi i na zemi. On všechno tvoří a zachovává. Skrze něj trvají nebeská stvoření a ta, jež jsou na zemi získávají svou sílu.

+ Zařikám tě ve jménu Vykupitele, který přikázal legii démonů, aby vstoupili do sviní, načež se vrhly do propasti. Zařikám tě ve jménu Boha, jenž nechal faraona, který měl zatvrzelé srdce, aby se utopil i se svými vozy a vojáky.

+ Zařikám tě skrze Ježíše Krista, který se svou mocí a božskou autoritou přikázal hluchému a němému duchu: „Vyjdi z tohoto člověka, ty nečistý duchu, a už se do něj nevracej.“

+ Boj se strašného jména Boha, jehož se obávají všichni stvoření andělé a archandělé. V jeho přítomnosti s bázni stojí všechny nebeské moci a služebníci. Na něj se neodvažují ani jednou pohlédnout cherubíni a serafíni. Nebeská panstva se mu s úctou koří a celý vesmír ho oslavuje.

+ Boj se strašného jména Boha, který prvního buřiče vrhl do propasti zkázy spoutaného řetězy temnot.

+ Boj se nadcházejícího soudu. Třes se a uteč. Nepřibližuj se k tomuto Božímu stvoření a neznepokojuj ho. Není peleší démonů, nýbrž chrámem a příbytkem živého Boha, který řekl: „Já chci u nich bydlet a s nimi táhnout, a já budu jejich Bohem a oni budou mým lidem.“ Tebe ale učinil odporným a osamělým, zlý duchu, a dal tě za potravu ohni.

+ Zaříkám tě při Bohu, který je vítězný a svatý, Otci i Synu i Duchu svatém, drž se dál od tohoto služebníka Božího a odejdi na neschůdné, pusté a suché místo, kde má být tvůj příbytek.

Bud' vyhnán a zničen. Bud' beze stopy vymazán z Božího stvoření, ty proklatče, ty nečistý duchu, duchu omylu a potravo ohně. Pospěš si a neotálej. Zcela tě vytrhne a ze svého stvoření odvrhne, tak že budeš zničen a umořen ve věčném ohni, před nímž má být toto stvoření uchráněno až do dne vykoupení, Bůh Otec, Syn a Duch svatý, jemuž náleží království moc i sláva na věky.

Kratší způsob

Předcházející, výše napsané zařikání může být nahrazeno takto:

V tvém jménu, Pane Bože, poznamenávám toto tvé stvoření a odháním všechny zlé a nečisté duchy z tohoto stvoření, které je dílem tvých rukou. Jdi pryč +++ ty zvrhlíku a buřiči, služebník Páně je očištěn od podvodného ducha. Boj se +++ nečistý duchu přicházejícího soudu. Nesahej už po tomto Božím stvoření, neboť není příbytkem démonů, ale chámem Božím. Zaklínám tě +++ ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, bud' vyhnán a zničen. Nečistý duchu, pospěš si a neotálej.

Odřeknutí se zlého.

Kmotr se obrátí k západu a kněz k východu. Kmotr drží levou rukou levou ruku dítěte, přičemž namísto dítěte opakuje po knězi následující odřeknutí se zlého.

Já, N. odříkám se Satana a všech jeho činů, jeho služebníků, jeho prázdné nádhery, jeho podvádění světem a všech jeho následovníků a přívrženců.

Třikrát se opakuje.

Vyznání víry.

Kmotr se obrátí k východu a kněz k západu. Kmotr drží pravou rukou pravou ruku dítěte, přičemž namísto dítěte opakuje po knězi následující vyznání.

Já, N. přiznávám se k tobě, Kriste, náš Bože. Věřím všemu učení, které od tebe božským způsobem bylo předáno prorokům, apoštolům a svatým otcům. Vyznávám, věřím a budu pokřtěn ve jménu tvém i Otce a životodárného Ducha svatého.

Třikrát se opakuje.

Kmotr obrácen obličejem k západu opakuje po knězi.

Odřekl jsem se ďábla

Pokračuje s obličejem k východu.

a poznal jsem Krista, našeho Boha.

Třikrát se opakuje.

Nicejské vyznání víry.

Kněz: Věříme v jednoho Boha,

Kmotr: Otce všemohoucího, Stvořitele nebe i země, všeho viditelného i neviditelného. I v jednoho Pána Ježíše Krista, jednorozeného Syna Božího, který se zrodil z Otce přede všemi věky. Světlo ze světla, pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem: skrze něho všechno je stvořeno. On pro nás lidi a pro naši spásu sestoupil s nebe +. Skrze Ducha svatého přijal tělo z Marie Panny a stal se člověkem +. Byl za nás ukřižován +, za dnů Poncia Piláta byl umučen a pohřben. Třetího dne vstal z mrtvých svou mocí. Vstoupil do nebe, sedí po pravici Otce. A znovu přijde, ve slávě, soudit živé i mrtvé a jeho království bude bez konce. Věříme v životodárného Ducha svatého, Pána a dárce života, který z Otce vychází, s Otcem i Synem je zároveň uctíván a oslavován a mluvil ústy proroků a apoštolů. A v jednu, svatou, katolickou a apoštolskou církev. Vyznáváme jeden křest na odpuštění hříchů. Očekáváme vzkříšení mrtvých a život budoucího věku. Amen.

Děkováná modlitba.

Kněz se obrátí k východu a říká s rozepjatýma rukama následující děkovnou modlitbu.

Děkujeme ti, Pane, že jsi tohoto svého služebníka učinil hodným, aby přistoupil ke křtu a zřekl se zlého. Už tedy nelpí na těle a krvi, nýbrž na víře a lásce tvého jednorozeného Syna, našeho Pána a Boha Ježíše Krista. Pane, prosíme tě, sešli na něj svého Svatého Ducha, aby v něm zůstával a očistil a posvětil všechny části jeho těla. Tak ať se stane hodným svatého pomazání a dokonalé víry v našeho Pána Ježíše Krista. Ty buď požehnán i s ním a se svým Duchem, který je ve všem svatý a dobrý, nyní i vždycky a na věky.

Druhá bohoslužba

Bohoslužba při níž se křtí.

Kněz stojí před křtíelnicí. V pravé ruce drží nádobu s teplou vodou a v levé ruce nádobu se studenou vodou. Se zkříženýma rukama, pravá přes levou, pomalu vlivá vodu do křtíelnice, tak aby to odpovídalo roční době a říká.

Kněz: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

Jáhen: A na nás slabé hříšníky ať přijde jeho milosrdenství a slitování v tomto i onom světě navěky. Amen.

Vstupní modlitba.

Kněz: Pane, na úpěnlivou prosbu naší slabosti naplň tuto vodu mocí a působením Ducha svatého, aby se stala duchovním pramenem a tavicí pecí, z níž bude vyzařovat nesmrtelnost. Dej ať se tato voda stane pro tohoto tvého služebníka, který je připraven ke křtu, nesmrtelným a duchovním oděvem a osvobozením od pout hříchu, pro tvou dobrou vůli, lásku tvého jednorozného Syna a působení tvého Svatého Ducha, nyní i navěky.

Kněz položí do vody jednoduchý dřevěný kříž a přikryje křtíelnici bílým plátnem. Zapálí se dvě svíce, každá na jedné straně.

Kněz: Pokoj s vámi.

Jáhen: I s duchem tvým. Kyrie eleison.

Tichá modlitba.

Kněz: Otče svatý, ty jsi dal Ducha svatého těm, kdo byli pokřtěni od svatých apoštolů. Nyní zde používáš také stín mých rukou. Prosím, Pane, abys také nyní seslal Ducha svatého na tuto osobu, která je připravena ke křtu, tak aby mohla naplněna Duchem svatým a tvými božskými dary přinášet třiceti, šedesáti i stonásobný užitek.

Hlasitá modlitba

Všechny hlasitě pronášené modlitby ve druhé bohoslužbě pronáší kněz s rozepjatýma rukama.

Kněz: Od tebe, Otče světel, přicházejí všechny dobré dary a dokonalá obdarování. Tobě vzdáváme slávu i tvému jednorozenému Synu a Duchu svatému, nyní i navěky.

Hlasitá modlitba

Kněz: Pane, vtiskni obraz tvého Krista do této osoby, která je mou nedostatečností připravena k znovuzrození. Založ ji na pevném základu apoštolů a proroků. Zasaď ji jako ušlechtilou sazenici do tvé jediné, svaté, katolické a apoštolské církve. Když pak poroste v hluboké úctě, bude moci skrze ni být oslaveno tvé jméno, které bude od všech velebno, spolu s jménem tvého jednorozeného Syna a tvého Ducha, který je svatý, dobrý, úctyhodný, životodárný a jedné podstaty s tebou, nyní i navěky.

Pomazání dítěte olejem (mesh'ho).

Kněz si navlhčí pravý palec olejem (mesh'ho) a pomáže čelo dítěte. Po každé prosbě maže dítě na čele ve znamení kříže.

N. bude pomazán olejem radosti, s nímž ať je vyzbrojen proti všem nástrahám nepřítele a ať je naroubován na pravý strom tvé svaté, katolické a apoštolské církve.

Jáhen. Barchmor. (Požehnej, Pane.)

Kněz: Ve jménu Otce +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Syna +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Ducha svatého k věčnému životu. +

Jáhen: Amen.

Eqbo.

Habakuk hlasitě jásal, když mu byla ve vidění zjevena obnova lidského pokolení. Zvěstoval ve slovech, která mu vnukl Duch svatý, nepochopitelné vtělení Slova, jež ve své skromnosti přemohlo mocného nepřítele.

Jáhen: Stomen kalos, Kyrie eleison.

Husoyo.

Kněz: Snažně se modleme k Pánu za milosrdenství a milost: Milosrdný Bože, buď nám milostiv a pomáhej nám. Učiň nás hodnými, abychom ti neustále, v každém okamžiku a po všechny časy vzdávali chválu dík a nekonečné velebení.

Proemion.

Kněz: Sláva buď přeslavné Trojici, jež vyniká v svém lesku a čistotě a je vyvýšena nad každé stvoření. Ona je jediná ve své přirozenosti, hodná veškerého uctívání a ve všem svatá. Ona je Bůh, Původce a Stvořitel světa, v jehož jedinství i trojičnosti věříme. On je totiž jediný svým bytím a různými osobami. Před ním pokleká každé koleno na nebi, na zemi i pod zemí a každý jazyk ho vyznává a chválí a vyvyšuje, Otce, Syna i Ducha svatého nyní i na věky. Amen.

Jáhen: Před Matkou života a Pramenem tajemství bude obětováno toto kadidlo. Modleme se a prosme Pána, našeho Boha o milost a milosrdenství.

Lid: Pane, měj s námi slitování a pomoz nám.

Sedro.

Pane, náš Bože, Dárce vši svatosti a Vykupiteli lidstva, ty jsi naše pomíjivé lidství proměnil v dobré a nebeské. Ty jsi pro nás vodou a Duchem obnovil cestu života, pro lásku tvého Krista jsi nás přivedl k tomuto životu a přijal jsi nás, tvé chudé a hříšné služebníky, do své slávy. Snažně tě prosíme, Pane, dopřej nám prominutí našich hříchů a slabostí. Přijmi z našich hříšných rukou toto kadidlo, které ti přinášíme. Naplň nás silou Ducha svatého a milostí svého jednorozeného Syna. Učiň nás způsobilými, být služebníky nové smlouvy. Poznáním a kajícími nás učiň hodnými oslavovat tvé nejvyšší počestné jméno spolu s dary tvého Krista. Tobě buď sláva čest a velebení a

tvému Duchu, který je svatý ve všem, dobrý, úctyhodný, životodárný, stejného bytí s tebou, nyní i na věky.

Kněz: Od Boha obdržíme odpuštění našich vin i prominutí našich hříchů v obou světech, nyní i na věky. Amen.

Hymnus. Nápěv: Quqoyo.

Hlas Páně je nad vodami, Aleluja.

Jan smísil vodu křtu a Kristus ji posvětil, když vstoupil do řeky, aby se nechal pokřtít. Když vystoupil z vody, vzdaly mu nebe i země slávu. Slunce se podrobilo jeho oslnivému lesku a hvězdy mu vzdaly slávu. On posvětil všechny řeky a prameny, aleluja, aleluja.

Ty obdarováváš lidi, své děti, aleluja.

Kdo kdy viděl dvě tak urozené sestry, jako je čistý křest a svatá církev? Jedna plodí nové, duchovní děti a druhá je opatruje. Vždyť i křest plodí skrze vodu, která je svatou církví vzata a Pánu dána, aleluja, aleluja.

Kněz: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

Kněz sejme příkrývku ze křtitelnice a pohybuje s ní nad vodou sem a tam.

Jak veliký zázrak se zjevuje, když kněz vztáhne ruce a otvírá křtitelnici. Nebeské mocnosti jsou plny velikého údivu, že smrtelník smí stát nad plamenem. Přivolává Ducha svatého, aby sestoupil shůry. Jeho prosba bude rychle vyplněna, neboť Duch svatý křtitelnici posvětil k obmytí hříchů, aleluja, aleluja.

Jáhen: Až na věky věků. Amen.

Pramen života, křest je otevřen. Ve své dobrotivosti ať ho posvětil Otec i Syn i Duch svatý. Otec zvolal: „toto je můj milovaný Syn“, když Syn sklonil hlavu, aby byl pokřtěn, a Duch svatý na něho sestoupil, jako holubice. To je svatá Trojice, která dala život světu, aleluja, aleluja.

Jáhen: Milosrdný Bože, měj s námi slitování.

Ětro.

Kněz: Kriste, náš Bože, prosíme tě s pozemským kadidlem, učiň toto dítě hodným, aby obdrželo milost obnovení a očištění. Připrav ho, aby konalo dobré a spravedlivé skutky po všechny dny svého života, a až znovu přijdeš v nejnovější den, v den, kdy všechny vzkřísíš, přitáhni ho k Otci, jak jsi slíbil. S ním ti chceme vzdávat chválu a slávu, nyní i na věky.

Jáhen: Kyrie eleison.

Tichá modlitba.

Kněz světí vodu a říká:

Tys nám dal pramen pravého očištění, které nás očišťuje od všech našich hříchů. Touto vodou, která je posvěcena tvým vzýváním, obdržíme čistotu, jež je nám přislíbena křtem tvého Krista. Prosíme tě, Pane, abys tuto vodu naplnil mocí, kterou jsi jí daroval pro utrpení tvého jednorozeného Syna. Posvěť nás a očisti nás od všech hříchů, abychom byli hodni přijetí Ducha svatého.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Protože jsi dárce všech dobrých darů, vzdáváme chválu tobě a tvému jednorozenému Synu i Duchu svatému, nyní i navěky.

Jáhen: Amen.

Kněz: Pokoj s vámi se všemi.

Jáhen: I s duchem tvým. Kyrie eleison.

Tichá modlitba.

Kněz: Všemohoucí Bože, Stvořiteli všech věcí viditelných i neviditelných, ty jsi stvořil nebe, zemi, moře a vše, co v nich je. Shromáždil jsi vodu na jedno místo a vymezil moře písčným břehem. Stvořil jsi hvězdná nebesa a oddělil jsi vodu pod nebesy od vody nad nebesy.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Pevně jsi založil moře svou mocí. Hlavy oblud jsi rozdrtil. Jsi bázeň budící. Kdo se může proti tobě postavit? Prosíme tě, Pane, shlédni na tuto vodu, která také náleží k tvému stvoření. Dej ať obsahuje milost vykoupení, požehnání Jordánu a svatost Ducha svatého. Odstraň z této vody vše, co může škodit tomuto dítěti, jež je tvým stvořením, a bude nazváno tvým velikým a všemohoucím jménem, před nímž se s bázní třesou všechny mocnosti nepřátel.

Kněz dechne třikrát nad vodou děláje ústy kříž od západu k východu a od severu k jihu a přitom říká:

Znamením kříže rozbij na kusy hlavu draka, který je vrahem lidstva. + Vyžeň z této vody všechny netělesné a neviditelné demony. + Nenech ducha temnot, aby se v ní skrýval. + Ani nedovol žádným nečistým duchům mlhavosti, kteří mohou ohrozit život a způsobit duchovní zmatek, aby vstoupili do této vody spolu s tímto dítětem, které má být pokřtěno. Vzdal od ní všechny úklady nepřátel.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Obrat' se k nám, Pane, osvit' nás a přístup k nám i k této vodě a posvěť ji.

Jáhen: Jak bázeň budící je tento okamžik a jak hrozivý tento čas, moji milí. Zde sestupuje životodárný Duch svatý z nebeských výšin, vznáší se nad vodou v křtitelnici a usazuje se, aby ji posvětil.

Úcta a pokoj vás má naplňovat, když stojíte, aby jste se modlili.

Lid: Mír a pokoj ať je s námi se všemi.

Vzývání Ducha svatého.

Zatímco jáhen říká výše uvedenou modlitbu, pohybuje kněz rukama nad vodou sem a tam a říká následující tichou modlitbu.

Pane, obrať svou tvář k této vodě a posvěť ji trvalou přítomností Ducha svatého. Dej, ať toto dítě, které je připraveno ke křtu, je zcela proměněno a obnoveno odložením starého člověka, který je zkažený dychtivostí po marnosti, a oblečením nového člověka, který je obrazem svého stvořitele.

Kněz: Slyš mě, Pane, slyš mě, Pane, slyš mě, Pane, a smiluj se nad námi.

Jáhen: Kyrie eleison, Kyrie eleison, Kyrie eleison.

Hlasitá modlitba.

Při každé prosbě udělá kněz vodorovně nad vodou znamení kříže tahem níže naznačeným.

Kněz: Všemohoucí Bože, učiň tuto vodu (*západ*) vodou pokoje, (*východ*) vodou štěstí a radosti, (*sever*) vodou, která pro nás znamená smrt a vzkříšení tvého jednorozeného Syna, (*jih*) a vodou posvěcení.

Jáhen: Amen.

Kněz: Dej, (*západ*) ať slouží k očištění všech poskvrn těla i duše, (*východ*) k rozlomení okovů, (*sever*) k odpuštění hříchů, (*jih*) a k osvětlení duší i těl.

Jáhen: Amen.

Kněz: Dej, (*západ*) ať je koupelí znovuzrození, (*východ*) darem přijetí za dítě Boží, (*sever*) oděvem neporušitelnosti, (*jih*) obnovením v Duchu svatém.

Jáhen: Amen.

Kněz: Tyto vody očišťují od poskvrn duše i těla. Tobě vzdáváme slávu nyní i na věky.

Nyní je dítě svlečeno ze svého oděvu a zavinuto do velkého ručníku.

Kněz vezme s velikou úctou nádobku se svatým křížem, dělá s ní znamení kříže nad vodou a říká:

Spatřily tě vody, Bože, spatřily tě vody a zachvěly se. *Žalm 77, 17.*

Jáhen: Aleluja.

Kněz: Hospodinův hlas burácí nad vodami, zahřímal Bůh slávy, Hospodin nad mocným vodstvem. *Žalm 29, 3.*

Jáhen: Aleluja.

Kněz vlivá svaté křížmo do vody formou kříže a říká:

Vliváme svaté křížmo do této křestní vody, aby se stala požehnáním, znovuzrozením a ochranou proti svodům ve jménu Otce

Jáhen: Amen.

Kněz: i Syna

Jáhen: Amen.

Kněz: i Ducha svatého pro věčný život.

Jáhen: Amen, Kyrie eleison.

Tichá modlitba.

Kněz: Ty jsi ustanovil na zemi dar svatého křtu, když byl pokřtěn tvůj jednorozený Syn, Slovo Boží. Poslal jsi Ducha svatého jako holubici, aby posvětil proudící vody Jordánu.

Také nyní, Pane, prosíme tě, sešli Ducha svatého a vylíj ho na tohoto svého služebníka. Osvědč ho jako člena společenství Kristova, když ho očistiš svatou a hříchy odstraňující koupelí.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Jako se stane tento tvůj služebník vítězem a bude obnoven pro ryzí a blažený život, tak ho učiň hodným, ať může být naplněn mnohačetnými dary milosrdenství a mocí Ducha svatého. Ať může zachovávat tvé příkazy. Ať má účast na věčných požehnáních, která jsi přislíbil těm, kteří tě milují, skrze milost, milosrdenství a lásku tvého jednorozeného Syna ke všem lidem. S ním ti náleží sláva, čest a klanění i s tvým Duchem, jenž je svatý, úctyhodný a životodárný a je stejné podstaty s tebou, nyní i na věky.

Jáhen: Amen.

Kněz pohybuje pravou rukou nad vodou sem a tam a říká:

Požehnána buď tato voda, která slouží božskému obmytí k znovuzrození.

Jáhen: Barchmor.

Kněz dělá na hladině vody třikrát celé znamení kříže a důrazně říká:
Ve jménu živého Otce + pro věčný život

Jáhen: Amen.

Kněz: i živého Syna + pro věčný život

Jáhen: Amen.

Kněz: i živého Ducha svatého + pro věčný život.

Jáhen: Amen.

Pomazání olejem.

Jáhen přinese dítě ke knězi, jenž si namočí pravý palec v oleji, a když říká následující modlitbu, dělá třikrát znamení kříže na čele dítěte.

Kněz: N. bude označen olejem radosti, čímž bude vyzbrojen proti všem úkladům nepřítele. Ve jménu Otce +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Syna +

Jáhen: Amen.

Kněz: i živého Ducha svatého. +

Jáhen: Amen.

Kněz si nalije dostatečné množství oleje na své dlaně pomaže celé tělo dítěte od hlavy dolů. Jestliže kněz křtí více dětí, musí vykonat pomazání každého dítěte zvlášť.

Hymnus.

Nápěv: Moray d'Ramsho (druhý nápěv).

Jáhni během pomazání zpívají následující hymnus.

Bůh řekl: Svatým olejem bude pomazán Áron a tak bude posvěcen. Se svatým olejem budou pomazáni neviní beránci, kteří ke křtu přišli.

Áron se stal dokonalým díky svatému oleji a prorok David také zvěstoval tuto svátost. Teď v církvi s ní bude označen nový beránek, který ke křtu přichází.

Kněz: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

Jáhni pokračují: Kněz stojí u křtelnice a vzývá Ducha svatého, jenž sestupuje shůry a posvěcuje vodu, která dává zrození k novému životu v nebeském království.

Jáhen: Až na věky věků. Amen.

Jáhni pokračují v hymnu: Duchovní beránku, tys byl pomazán ve jménu Svaté Trojice, Otce, Syna i Ducha svatého a tak můžeš být skrze vodu se slávou oblečen.

Křest.

Kněz je obrácen tváří k východu a ponoří dítě, které je obráceno tváří k západu, do křtelnice. Pak vloží pravou ruku na hlavu dítěte a levou rukou mu lije křestní vodu na hlavu, hrud', záda, pravou a levou stranu a přitom říká:

N. je křtěn ke svatosti, vysvobození, bezúhonnému životu a k požehnanému zmrtvýchvstání.

Jáhen: Barchmor.

Kněz: Ve jménu Otce +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Syna +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Ducha svatého + k věčnému životu.

Jáhen: Amen.

Pak kněz obmyje celé tělo dítěte, zatímco jáhen hlasitě říká:

Vystup z vody, označený bratře, a obdrž našeho Pána. Ať jsi začleněn a sjednocen s jeho velkou rodinou. On je vznešeného rodu, jak o něm dosvědčovali proroci.

Kněz vyndá dítě ze křtelnice a předá je kmotrům, zatímco jáhni zpívají následující hymnus.

Hymnus. Nápěv: Traihoon Olmay.

Jáhni: Otevři svou náruč, svatá církvi, a přijmi tohoto neposkvrněného beránka, kterého Duch svatý znovuzrodil. Jan, syn Zachariášův, prorokoval o tomto křtu: „Já křtím jen vodou, ale ten, který přijde, vás bude křtít Duchem svatým.

Jáhen: Barchmor.

Kněz: Sláva Otci i Synu i Duchu svatému.

Jáhni pokračují ve zpěvu hymnu: Beránku, střež znamení vykoupění a vstup do obce křesťanů. Kristus, Král se nad tebou raduje více než nad celým stádem.

Jáhen: Až na věky věků. Amen.

Jáhni dokončí zpěv hymnu: Roh pomazání byl vylit na Davida. Na vás byla vylita voda křtu, do něhož jste se ponořili jako hříšníci a z nějž jste vystoupili jako čistí a neposkvrnění.

Pomazání svatým křížmem (birmování).

Kněz drží v levé ruce přikrývku svatého křížma, pravou ruku položí na hlavu dítěte a říká následující prosebnou modlitbu.

Pane, dej tomuto svému služebníku, který vírou a křtem byl připočten ke tvým služebníkům, aby se stal hodným této svaté pečeti a znamení, jež obdrží v tvém svatém jménu. Dej, Pane, aby, když bude tímto svatým pomazáním duchovně naplněn všemi sladkými a libými vůněmi, nemohl být více napadán nepřátelskými mocnostmi. Dej mu, aby se od teď nikdy více nebál zlých mocí a vůdců temnot. Dej mu však, aby byl dítětem světla, které putuje ve světle, následuje tvá přikázání a smí přijít k tobě, jenž jsi pravým světlem. Pro tvá dobrodiní tě velebíme, Otče, Synu i Duchu svatý, nyní i na věky.

Kněz si namočí pravý palec ve svatém křížmu, dělá jím na čele dítěte třikrát křížek a přitom říká:

Tímto svatým křížmem, které je sladkou, libou vůní Krista, znamením a označením pravé víry a plností darů Ducha svatého, bude označen **N**.

Jáhen: Barchmor.

Kněz: Ve jménu Otce +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Syna +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Ducha svatého + pro život věčný.

Jáhen: Amen.

Kněz vylije svaté křížmo na svou ruku a pomáže s ním dítě. Nejdříve čelo, pak pravé ucho, paži, rameno a vůbec celou pravou stranu až po prsty pravé ruky i prsty pravé nohy. Pak pomáže levou stranu dítěte paži, rameno, ucho, prsty levé ruky a až po prsty pravé nohy. Vráti se zpět k čelu dítěte a maže hlavu, oči, hrud' a zpět, až je pomazáno celé tělo dítěte.

Zatímco kněz maže dítě, říká jáhen hlasitě následující.

Dej ať v tomto okamžiku stojíme, modlíme se a prosíme na místo toho, jenž nyní došel k pomazání a druhému narození, aby ho mohl učinit Bůh hodným velikých nebeských tajemství a božských povolání, aby mohl být očištěn od svých poskvrnění.

Pak oblečou jáhni a kmotři dítě do bílých rouch.

Jáhen: Kyrie eleison.

Tichá modlitba.

Kněz: Požehnán buď, Bože všemohoucí, Prameni života, Původce všech dobrých darů a Otče pravých světel, jenž jsi osvítil zjevením svého jednorozeného Syna, našeho Pána Ježíše Krista, všechny tvory na zemi i na nebi. Ty jsi nám ve vykoupení křtu daroval s milostí i čistotu a s božskou spásou i Ducha svatého ve svatém pomazání. Zalíbilo se ti, aby se skrze naši službu

tento tvůj služebník znovuzrodil z vody a Ducha k naději na věčný život a k odpuštění všech vědomých i nevědomých hříchů. Sešli na něj milost Ducha svatého a naplň ho svatostí.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Ochraňuj ho, Pane, v poznání tebe. Upevňuj a ochraňuj ve tvém uctívání. Vod' ho ve své pravdě. Vlož záruku tvých přikázání do jeho duše. Prokaž, že je synem světla, který povede bezvadný život pod vládou tvého Krista, a učíš ho hodným společenství s ním. Neboť ty jsi Bože naše záchrana, my přinášíme chválu a velebení tobě i tvému jednorozenému Synu i Duchu svatému, nyní i na věky.

Kněz: Pokoj s vámi se všemi.

Jáhen: I s duchem tvým. Podrobujeme se Pánu.

Jestliže se křtí ihned po svaté liturgii, tři následující modlitby se neříkají.

Hlasitá modlitba, Otče náš.

Kněz: Požehnan buď, Pane, jenž jsi požehnal ve svém velikém a nevyšlovitelném milosrdenství tuto vodu sestoupením Ducha svatého, aby se stala místem duchovního zrození a obnovení lidí starého života. Protože jsi nyní tohoto svého služebníka učinil hodným vzkříšení k novému životu, který jsi mu daroval skrze vodu a Ducha, dej mu teď, Pane, pro své nekonečné milosrdenství, aby se stal hodným tvého nebeského království. Všichni voláme k tobě společným hlasem, Bože slavný a k lidem přátelský, svatý a všemohoucí Otče, a modlíme se k tobě: Otče náš, jenž jsi na nebesích,

Jáhnové a celá obec: posvěť se jméno tvé. Přijď království tvé. Buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes. A odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva na věky. Amen.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Všemohoucí Bože, vykoupením v Kristu jsi daroval tomuto tvému služebníku, který byl pokřtěn, milost znovuzrození z vody a z Ducha. Ty Pane, který miluješ lidi, upevni a zachovej ho ve svatosti, aby byl osvěcen

světlem tvého poznání a setrval před tvým kněžským oltářem. Učiň ho hodným nebeských požehnání, milostí tvého jednorozeného Syna, s nímž ti vzdáváme chválu, slávu a čest, i s Duchem, jenž je svatý, dobrý, úctyhodný, životodárný, jedné podstaty s tebou, nyní, vždycky a navěky.

Kněz: Pokoj s vámi se všemi.

Jáhni: I s duchem tvým.

Jáhen: Pane plný slitování, před smírným oltářem a před svatou křtitelnicí ti přinášíme kadidlo skrze ruce tohoto důstojného kněze (preláta). Modleme se a prosme Pána o milost a slitování.

Jáhni: Milosrdný Bože, měj s námi slitování a pomoz nám.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Před tebou skláníme všichni svá těla i své duše s tímto tvým služebníkem, který byl pokřtěn. Prosíme tě, Pane, pohlédni na nás i na všechny své dědice. Ved' nás ke spáse, která přichází v plnosti, a k budoucímu věčnému životu. Očisti nás od závisti a bezpráví nepřitele. Učiň nás hodnými, abychom se účastnili nebeské a životodárné svátosti s čistým svědomím, skrze milost, milosrdenství a lidumilnost Krista, tvého jednorozeného Syna i životodárného Ducha svatého, jenž je stejné podstaty s tebou, nyní i na věky.

Jáhen: Amen.

Kněz: Všemohoucí Bože, požehnej tohoto svého služebníka, který byl pokřtěn, a požehnej nás všechny nebeským požehnáním, jež nemůže být nikdy odejmuto. Dej, ať se můžeme radovat nad dary, které jsou od tebe, Otce, Syna i Ducha svatého nyní i na věky.

Korunovace.

Kmotr odnáší dítě na rukou k oltáři. Jestliže je křtěnec ženského pohlaví, odnese ji kmotra jen ke stupni před svatyní. Kněz stojí na oltářním stupni, pohybuje sem a tam nad hlavou dítěte s korunovačním vínkem a přitom třikrát říká:

Bratři, zpívejte chvalozpěv Synu Všemocného, který vás korunoval vítězným věncem Jordánu.

Jáhni vždy odpovídají zpěvem jedné části následujícího chvalo zpěvu.

Bratři, vybělte svá roucha jako sníh a nechte jejich lesk zářit jako andělé.

Ty jsi dnes vystoupil z křtitelnice mocí Ducha svatého jako anděl.

Nepomíjející koruna je vložena na tvou hlavu, dnes nosíš slávu Adamovu.

Kněz nyní korunuje hlavu dítěte vínkem a říká:

Korunuj, Pane, tohoto svého služebníka vítězným věncem cti a slávy svého svatého jména. Dej, ať je jeho život důstojenstvím a chválou tvé božské moci, Otce i Synu i Ducha svatého nyní i na věky.

Svaté přijímání.

Jestliže může být dítěti podáno svaté přijímání, dotkne se kněz úst dítěte lžičkou a třikrát říká:

Plod, který nemohl okusit Adam v ráji, bude nyní vložen do tvých úst.

Jáhni vždy odpovídají zpěvem jedné části následujícího chvalo zpěvu.

Jako se andělé radují z návratu kajícíka, tak se radují dnes i z tebe.

Jdi v pokoji, synu křtu, a hledej útočiště v kříži. To tě zachrání.

Sláva Otci, díky Synu a úcta a velebení Duchu svatému.

Quqal'yon.

Nyní následuje tradiční quqal'yon požehnané Panny Marie a křtěnec, pokud je muž, je třikrát vnesen k oltáři.

Jáhen: Dcera královská stojí v nádherném rouchu, aleluja, aleluja, a královna po tvé pravici. ....

Závěrečné požehnání a modlitba.

Kněz: Bůh, Otec + ať je s tebou, úctyhodný Syn ať tě chrání a Duch svatý, kterého jsi obdržel ať tě přivede k dokonalosti a osvobodí tě ode všech klamů. Křest, který jsi obdržel, ať s tebou zůstává nyní i na věky.

Jáhen: Jdi v pokoji.

Kněz: Svěřujeme tě Svaté Trojici, abys to, co jsi obdržel křtem a oltářem, přinesl Kristu, našemu Pánu, na věky. Amen.

Sejmutí křestní koruny.

Modlitba při sejmutí křestní koruny sedm dní po křtu. (Tato modlitba se může říkat hned po křestní bohoslužbě a koruna může být sejmuta.)

Kněz: Ve své milosti jsi duchovně přijal za svého tohoto svého služebníka a učinil ho dokonalým bratrem tvého jednorozeného Syna. Pokorně tě prosíme, veď ho svou životodárnou milostí k životu podle evangelia. Upevni ho v moudrosti a ušlechtilosti, aby mohl obdržet korunu, kterou jsi připravil v nebeském království pro ty, kteří žijí poctivě. Ať neztratí pomoc tvé pravice, když mu bude odejmata tato koruna, nýbrž ho jí ochraňuj, posiluj a upevňuj. Dej, ať obdrží korunu nebeského povolání a oslavuje tebe i tvého jednorozeného Syna i tvého soupodstatného Ducha svatého, nyní i na věky. Amen.

Kratší způsob udílení svátosti svatého křtu

užívaný v případě těžké nemoci nebo nouze
sestavený blahoslaveným Severiem, antiošským patriarchou (z. 538).

Kněz pomaže dítě olejem a přitom říká: N. je poznamenán olejem svatosti k slávě Boha, Otce i Syna i Ducha svatého na věky věků. Amen.

Kněz vlívá vodu do křtitelnice, položí do ní kříž a dechne na ni nejdříve přímým směrem od sebe k sobě a pak zleva doprava, čímž dělá ústy kříž. Přitom říká následující tichou modlitbu.

Řádně vykaž a zažeň, Pane, všechny zlé duchy z této duše, která přišla, aby přijala svatý křest. Zapuď ve své lidumilnosti veškerou činnost zlého ducha a jeho přívrženců z této vody i z toho, kdo v ní bude pokřtěn.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Bože, ty jediný se nazýváš dobrý, lidi milující, milosrdný a soucitný Pán. Svým křtem a sestoupením Ducha svatého jsi posvětil vody Jordánu.

Kněz poklekne a vzývá Ducha svatého.

Jáhen: Kyrie eleison.

Tichá modlitba.

Kněz: Pane, náš Bože, sešli Ducha svatého na tuto vodu, požehnej a posvěť ji, aby se stala pro osobu, která v ní bude pokřtěna, vodou vykoupění a radosti.

Kněz: Uslyš mě, Pane.

Jáhen: Kyrie eleison.

Kněz: Uslyš mě, Pane.

Jáhen: Kyrie eleison.

Kněz: Uslyš mě, Pane.

Jáhen: Kyrie eleison.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Pane, setrvávej u nás i u této vody a posvěť ji, abychom vzdávali slávu a čest tobě i tvému jednorozenému Synu i Duchu svatému, nyní, vždycky a navěky.

Kněz vezme nádobku se svatým křížem do ruky, vliývá třikrát křížmo formou kříže do vody a pokaždé říká:

Aleluja.

Kněz pohybuje pravou rukou nad vodou a říká:

Tato voda ať je požehnána a posvěcena.

Jáhen: Barchmor.

Kněz dělá rukou třikrát na hladině vody znamení kříže.

Kněz: Ve jménu Boha Otce +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Syna +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Ducha svatého + pro věčný život, nyní i navěky.

Jáhen: Amen.

Kněz pomaže tělo dítěte olejem, jak je obvyklé. Pak ho ponoří do křtitelnice a říká:

N. je křtěn ke svatosti, vysvobození, bezúhonnému životu a požehnanému zmrtvýchvstání.

Jáhen: Barcmor.

Kněz: Ve jménu Otce +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Syna +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Ducha svatého + k věčnému životu.

Jáhen: Amen.

Kněz vyndá dítě ze křtelnice a říká s rozepjatýma rukama následující modlitbu.

Bože, Otče, ty jsi veliký a bázeň budící. Ty znáš skryté myšlenky lidí. Ty jsi svatý a máš radost ze svatých lidí. Ty jsi zachránce všech lidí, zvláště pak těch, kteří jsou plní víry. Ty jsi nám dal poznání pravdy a dal jsi nám také právo, abychom se obnovením z vody a z Ducha stali tvými dětmi. Nyní jsme tě prosili, abys tohoto svého služebníka obmytím vodou očistil. Pokorně tě prosíme, abys ho posvětil. Naplň ho dary Ducha svatého. Posilni ho, aby byl chrámem tvého uctívání. Dej, aby následoval cestu spravedlnosti, a tak mohl s důvěrou předstoupit před soudný stolec tvého Krista, jemuž s tebou i s Duchem svatým přinášíme chválu, slávu a vyvyšování, nyní i navěky.

Pomazání svatým křížmem (břimování).

Kněz maže čelo dítěte křížmem a přitom říká:

N. je poznamenan pečeti Ducha svatého.

Jáhen: Barchmor.

Kněz: Ve jménu Otce +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Syna +

Jáhen: Amen.

Kněz: i Ducha svatého + k věčnému životu.

Jáhen: Amen.

Pak si kněz nalije svaté křížmo na dlaň a pomaže tělo dítěte, jak je obvyklé.

Hlasitá modlitba.

Kněz: Dobrý a milosrdný Bože, ty chceš, aby všichni lidé byli zachráněni. Ty jsi svatý a raduješ se nad těmi, kteří jsou svatí. Prosíme tě, posilni tohoto svého služebníka v svatosti duše i těla. Naplň ho dary Ducha svatého. Rozněť v něm radost z toho, že jsi ho přijal za své dítě, a učiň ho hodným dědictví nebeského království, nyní i na věky.

Kněz korunuje dítě a přitom říká:

Korunuj, Pane, tohoto svého služebníka korunou slávy a milosrdenství. Učiň, ať se jeho život stane tvou radostí a oslavou tvého jména, Otče, Synu i Duchu svatý, nyní i navěky.

Kněz přinese dítě k oltáři, podá mu svaté přijímání a přitom říká:

Krev Nového zákona k životu věčnému. Amen.

V nebezpečí smrti

Je-li nepokřtěné dítě díky těžké nemoci v nebezpečí smrti, má ho kněz poznamenat třikrát znamením kříže na čele, aniž by užil oleje, a přitom říká:

N. je poznamenán ve jménu Otce + **Amen.** i Syna + **Amen.** i Ducha svatého k věčnému životu. + **Amen.**

Jestliže se dítě uzdraví, má s ním kněz vykonat výše uvedenou bohoslužbu, aniž by opakoval ta znamení, jež učinil při nouzovém křtu.

6 Přehled použitých symbolů a zkratek

+ Tento symbol v textu označuje moment, kdy kněz při čtení tomuto symbolu blízkých slov žehná nebo činí nějaký úkon formou znamení kříže.

p. v. Zkratka označující Patriarchální vikariát, tedy hodně zjednodušeně řečeno jakousi provizorní, ještě definitivně neustanovenou, diecézi.

z. zemřel

7 Přehled některých pojmů

Diakonikon-prostor pro jáhny a podjáhny jižně od oltáře.

Eqbo-závěrečná modlitba.

Etro-modlitba k obětování kadidla.

Gu^od-kamenný nebo dřevěný pultík na knihy stojící na kostroma, bývají dva a symbolizují andělské kůry před Božím trůnem.

Hamnikho-štola.

Husoyo-modlitba za odpuštění hříchů.

Kenfo-postranní oltář k odkládání bohoslužebných předmětů.

Khuri-chórový biskup.

Kostroma-prostor v přední části chrámové lodi určený pro zpěváky tj. jáhny a podjáhny, někdy bývá oddělen mřížkou.

Mafrian-představený takzvaného východního mafrianátu čili Malenkarské ortodoxní církve v Indii.

Martirion-prostor severně od oltáře původně určený pro uchovávání posvátných věcí a hlavně ostatků svatých.

Mesh'ho-olej katechumenů.

Mor-titul světce nebo biskupa, může znamenat svatý, ctihodný...

Moran mor-titul patriarchy, něco jako Jeho Svatost.

Murun-křížmo.

Quqal'yon-mezizměv, jeho základem je obvykle nějaký žalm, často slouží k vyplnění zdánlivé mezery v bohoslužbě, podobně jako například v latinské liturgii zpěv Beránku Boží.

Suriani-Syřané.

Tablitha-dřevěná deska na oltáři pod plátny posvěcená od biskupa, něco jako v latinské tradici oltářní kámen.

Thronos-oltář.

Turoyo-nejrozšířenější aramejský dialekt pocházející z okolí měst Midyat a Mardin v dnešním Turecku.

8 Seznam použité literatury a zdrojů

8.1 Primární zdroje

- b. a.: DAS SAKRAMENT DER HEILIGEN TAUFENACH der Ordnung der Syrisch orthodoxen Kirche von Antiochien, překlad do němčiny Amill Gorgis a Volker Fritsch, Holland: b. n., 1997.
- HEINZ Andreas: Syrer, Glane/Loser: Bar-Hebraeus-Verlag, 1997.
- IWAS Ignatius Zakka: Die Syrisch-Orthodoxe Kirche durch die Jahrhunderte, Glane/Loser: Bar-Hebraeus Verlag, 1995.
- KING Archdale A.: Liturgie d'Antioche, Beyrouth, b. n. , 1967.
- KŘESTNÍ OBŘADY Křest malých dětí, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1999.
- OBŘADY SVATÉ TAJINY KŘTU, Jihlava: Typografie u kaple sv. Václava a Ludmily, 2002.
- VALOGNES Jean-Pierre: Vie et mort des Chrétiens d'Orient, France: Fayard, 1995.

8.2 Sekundární zdroje

- FIEY J[...]. M[...].: Mossoul Chrétienne, Beyrouth, b.n., 1959.
- FISCHER-WOLLPERT Rudolf: Malý teologický slovník, Praha: Zvon, 1995.
- GROUSSET René: Histoire des Croisades, Paris: Perrin, 1939.
- KATOLICKO-PRAVOSLAVNÉ KONSENSY NA CELOSVĚTOVÉ ÚROVNI, Velehrad: Refugium Velehrad-Roma s.r.o., 2001.
- LIESEL Nicolas: Les Liturgie catholiques orientales, Paris: b.n., 1959.
- MUSIL Alois: Křesťanské církve nynějšího orientu, Olomouc: Velehrad, 1939.
- b. a.: St. MARK'S CHURCH AND MONASTERY IN JERUSALEM, Jerusalem: Alma'Aref, (počátek 90. let 20. století, není však uvedeno).
- b. a.: De SYRISCH ORTHODOXE GEMEENSCHAP, Glane/Loser: b. n., (roku 1994–1995 , není však uvedeno).

8.3 Internetové zdroje

- www.suryoyo-online.org
www.suryanikadim.org
www.morephrem.com

9 Seznam obrazových příloh

Všechny obrazové přílohy jsou fotografie z roku 2003, jejichž jsem autorem..

1. Kostel Panny Marie v Hahu u Midyatu v Turecku.
2. Vchod z nádvoří do kostela Panny Marie v Hahu.
3. Oltář kostela Panny Marie v Hahu.
4. Vnější brána kláštera „Deiro d'Zafaran“ u Mardinu v Turecku. V letech 1293 – 1932 sídlo patriarchů.
5. Křtitelnice v Deiro d'Zafaran.
6. Chrámové nádvoří v klášteře Mor Gabriel u Midyatu v Turecku.
7. Pohled k oltáři do svatyně v klášterním kostele v Mor Gabriel.
8. Křtitelnice v klášteře Mor Gabriel.
9. Nádvoří kláštera Mor Malki u Midyatu v Turecku.
10. Pohled k oltáři do svatyně v klášterním kostele v Mor Malki.
11. Hroby svatých v klášterní kryptě v Mor Malki.
12. Vchod do nádvoří kostela mor Behman v Midyatu v Turecku.
13. Pohled k oltáři do svatyně v kostele mor Behman v Midyatu.
14. Zatažená opona před oltářem v kostele mor Behman v Midyatu.
15. Křtitelnice v kostele mor Behman v Midyatu.
16. Vchod do nádvoří kostela mor Šimuni v Midyatu.
17. Křtitelnice v kostele mor Šimuni v Midyatu.
18. Máry zavěšené u stropu v kostele mor Šimuni v Midyatu.
19. Pohled k oltáři do svatyně v kostele mor Šarbel v Midyatu.
20. Křtitelnice v kostele mor Šarbel v Midyatu.
21. Ženská část kostela mor Šarbel v Midyatu.
22. Pohled ze střechy kostela na ves Beth Kustan u Midyatu v Turecku.
23. Nádvoří kostela mor Elio v Beth Kustan.
24. Věž kostela mor Elio v Beth Kustan.
25. Oltář v kostele mor Elio v Beth Kustan.
26. Pohled ze střechy kostela na ves Saleh u Midyatu v Turecku.
27. Pohled do polí ze střechy kostela v Saleh. Na místě označeném šipkou bylo zabito 260 místních křesťanů.
28. Oltář v kostele mor Yaqub v Saleh.
29. Křtitelnice a diakonikon v kostele mor Yaqub v Saleh.
30. Ženská část kostela mor Yaqub v Saleh.
31. Katedrála Panny Marie v klášteře Mor Efrem v Glane/Loser v Nizozemí posvěcená roku 1994.